

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Právnická fakulta

Katedra občanského práva a pracovního práva

Diplomová práce

**System odškodňování dopravních nehod –
srovnání francouzské a české právní úpravy**

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M.

Vypracovala: Lenka Ondroušková

Olomouc 2009

Děkuji tímto JUDr. Filipovi Melzerovi Ph.D., LL.M. za odborné vedení a věnovaný čas při zpracování této diplomové práce. Také bych chtěla poděkovat M. Paul Chaloupecky a M. Philip Guez za poskytnutý materiál a cenné rady k francouzské části práce.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a vyznačila prameny, z nichž jsem čerpala způsobem obvyklým.

.....
Lenka Ondroušková

Já, níže podepsaná Lenka Ondroušková, autorka diplomové práce na téma *Systém odškodňování dopravních nehod – srovnání francouzské a české právní úpravy*, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) z. č. 101/2000 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 771 47, ČR

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogu, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalozích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého.

Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Informační centrum UP.

Souhlas se poskytuje na dobu autorského díla dle z.č. 121/2000 Sb.

Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

Prohlašuji tímto, že jsem diplomovou práci na téma *Systém odškodňování dopravních nehod – srovnání francouzské a české právní úpravy* zpracovala sama, pouze s využitím pramenů v práci uvedených.

V Olomouci dne 27.8.2009

.....
Lenka Ondroušková

1	Úvod.....	6
2	Cíle a metody práce	8
3	Obecné předpoklady náhrady škody ve francouzském a českém právu.....	9
3.1	Obecné předpoklady odpovědnosti za škodu podle českého práva.....	9
3.2	Obecné předpoklady odpovědnosti za škodu podle francouzského práva	11
3.3	Princip restitutio in integrum ve francouzském právu	13
4	Určení odpovědného subjektu podle francouzské právní úpravy – la Loi Badinter....	15
4.1	Důvod zavedení speciální právní úpravy	15
4.2	Podmínky aplikace.....	16
4.2.1	Dopravní nehoda.....	17
4.2.2	Motorové vozidlo.....	17
4.2.3	Implikace	18
4.3	Právo na odškodnění	19
4.3.1	Pravidla týkající se zproštění odpovědnosti.....	20
4.3.2	Právo řidiče na odškodnění	21
4.3.3	Právo nepřímého poškozeného na odškodnění	21
5	Určení odpovědného subjektu podle české právní úpravy	23
5.1	Ustanovení § 420	23
5.1.1	Zavinění	23
5.2	Ustanovení § 427 a násl.	24
5.2.1	Provozovatel dopravního prostředku	25
5.2.2	Předpoklady odpovědnosti za škodu provozovatele dopravního prostředku 27	
5.2.3	Zproštění odpovědnosti provozovatele	27
5.2.4	Sřet provozů.....	28
5.2.5	Návrh nového občanského zákoníku	29
6	Rozsah a způsob odškodnění ve francouzském právu.....	31
6.1	Materiální škoda	31
6.2	Škoda na zdraví či životě	32
6.2.1	Rapport Denthilac	34
6.2.2	Přímý poškozený – hmotné škody dočasné	37
6.2.2.1	Současné léčebné výdaje	37
6.2.2.2	Různé výdaje.....	37
6.2.2.3	Současná ztráta na výdělku	38
6.2.3	Přímý poškozený – hmotné škody trvalé.....	38
6.2.3.1	Budoucí léčebné výdaje	38
6.2.3.2	Výdaje na úpravu bydlení	39
6.2.3.3	Výdaje na úpravu automobilu	39
6.2.3.4	Pomoc třetí osoby	40
6.2.3.5	Ztráta na výdělku v budoucnu	40
6.2.3.6	Újma v profesní sféře.....	41
6.2.3.7	Újma na vzdělání	41
6.2.4	Přímý poškozený – nehmotné škody dočasné	42
6.2.4.1	Dočasná funkční neschopnost.....	42
6.2.4.2	Vytrpěné bolesti.....	42
6.2.4.3	Dočasná estetická újma.....	43
6.2.5	Přímý poškozený – nehmotné škody trvalé	43
6.2.5.1	Trvalá funkční neschopnost.....	43
6.2.5.2	Nemožnost vykonávání volno-časových aktivit.....	43

6.2.5.3	Trvalá estetická újma	44
6.2.5.4	Sexuální újma	44
6.2.5.5	Nemožnost založení rodiny	45
6.2.5.6	Zvláštní trvalé škody	45
6.2.5.7	Škody, které se vážou k patologicky vývojovým nemocem	45
6.2.6	Nepřímí poškození	45
6.2.7	Nepřímý poškozený – újma způsobená smrtí přímého poškozeného	46
6.2.7.1	Náklady pohřbu	46
6.2.7.2	Ztráta příjmu osob blízkých	46
6.2.7.3	Různé výdaje osob blízkých	47
6.2.7.4	Citová újma	47
6.2.7.5	Újma způsobená rozrušením ze ztráty osoby blízké	47
6.2.8	Újma způsobená osobám blízkým v případě přežití přímého poškozeného	48
6.2.8.1	Ztráta příjmu osob blízkých	48
6.2.8.2	Různé výdaje osob blízkých	48
6.2.8.3	Citová újma	48
6.2.8.4	Výjimečné nehmotné škody	49
6.2.8.5	Způsob vyplacení náhrady škody	49
7	Rozsah a způsob odškodnění podle českého práva	50
7.1	Škoda na majetku	50
7.2	Škoda na zdraví	51
7.2.1	Bolesti a ztížení společenského uplatnění	51
7.2.2	Účelné náklady spojené s léčením	54
7.2.3	Ztráta na výdělku	54
7.2.4	Náklady na výživu pozůstalým	56
7.2.5	Přiměřené náklady spojené s pohřbem	56
7.2.6	Jednorázové odškodnění náležející pozůstalým	56
7.3	Přiměřené zadostiučinění z titulu zásahu do osobnostních práv	57
7.4	Návrh nového občanského zákoníku	59
8	Uplatnění nároku	62
8.1	Povinné ručení	62
8.1.1	Povinné ručení podle francouzského práva	62
8.1.2	Povinné ručení podle českého práva	63
8.2	Regresní nárok tzv. třetích plátců ve francouzském právu	64
9	Závěr	66
10	Použitá literatura	68
	Literatura k francouzské části	68
	1. Knižní zdroje	68
	2. Odborné články	68
	3. Právní předpisy	68
	4. Judikatura	68
	5. Internetové zdroje	69
	Literatura k české části	69
	1. Knižní zdroje	69
	2. Odborné články	70
	3. Zákony a jiné předpisy	71
	4. Judikatura	71
	5. Internetové zdroje	71
11	Přílohy	72

1 Úvod

Dopravní nehody se staly téměř každodenní součástí našeho života. V dnešní době je můžeme považovat za sociální jev, který má závažné následky v podobě škod, které z nehod pocházejí, ať už se jedná o škody materiální nebo imateriální. Jen za uplynulý rok došlo na území České republiky k 160 376 nehodám při kterých zemřelo 992 lidí, 3 809 osob bylo těžce zraněno a 24 776 lehce. Celková materiální škoda byla vyčíslena na 7 741, 462 milionů Kč.¹ Dopravní nehody tak představují sociálně-ekonomický problém, se kterým se musí dnešní společnost určitým způsobem vypořádat. Neboť nejenže dochází ke škodám na majetku poškozených, k nemajetkovým újmám, ke kterým patří i nevyčísitelné utrpení těch, kteří ponесou následky po celý zbytek života, ale navíc tyto nehody činí i ekonomickou ztrátu celého státu, který musí vynaložit náklady na administrativu spojenou s odškodňováním, na dávky nemocenského pojištění, invalidní a jiné důchody, nehledě na ztrátu pracovní produkce poškozených, kterým zůstaly trvalé následky.

Ústředním problémem je otázka: „Co s poškozenými?“ Je zcela zřejmé, že tyto osoby nemůže stát nechat bez toho, aniž by jim umožnil vrátit se po nehodě k „normálnímu životu“. Týká se to zejména škod na zdraví, při kterých často dochází k trvalým zdravotním následkům a poškození se dostávají do situace, kdy se např. nemohou vrátit do zaměstnání. V takovém případě musí stát za pomoci právních předpisů zajistit, aby bylo poškozenému umožněno žít, přestože není schopen si sám na sebe vydělat.

Každý stát tuto otázku řeší trochu jiným způsobem a to za pomoci právní úpravy zejména odpovědnosti za škodu a její náhrady, ale i pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. V jednotlivých právních úpravách existují značné rozdíly.

Během své stáže v pařížské advokátní kanceláři jsem měla možnost setkat se i s případy českých klientů, jejichž škody z dopravních nehod byly odškodňovány na základě francouzských právních předpisů, neboť k nehodě došlo na území Francie (viz dále). Právě na takovýchto případech je možné si uvědomit rozdíl nejen v právní úpravě obou států, ale zejména v přístupu celého systému, nebo řekněme společnosti, k této problematice.

Je třeba si uvědomit, že v České republice stále ještě zůstává zakořeněn přístup z dob socialismu, kdy o poškozené se má postarat stát. Ať už za pomoci nemocenských dávek, invalidních, vdovských či sirotčích důchodů nebo jinak a odškodnění, na které má

¹ <http://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-178464.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

poškozený právo, je bráno jako něco navíc, čím si má poškozený přilepšit. Netvrdím, že by stát neměl poskytovat poškozeným záruku v podobě takovéto pomoci, neměl by to být však ten hlavní způsob, jak tyto případy řešit. Je pravdou, že v poslední době se situace neustále zlepšuje a poškození se stále častěji obracejí na soud o náhradu škody, nicméně společnost se na ně pořád ještě dívá jako na někoho, kdo chce zbohatnout na vlastním neštěstí.

Ve Francii zákonodárce přistoupil k otázce náhrady škody vzniklé z autonehod jinak. Samozřejmě i zde funguje systém sociálního zabezpečení a poškození jsou příjemci určitých dávek, ale institut náhrady škody je zde především k tomu, aby byla celá škoda nahrazena tak, aby se poškozený co nejvíce přiblížil situaci ve které se nacházel před vznikem škody, když navrácení do stejné situace již není možné (zejména u zdravotních následků).

Abychom pochopili rozdíl v obou právních úpravách, je nutné si každou z nich podrobněji rozebrat.

2 Cíle a metody práce

Tato práce si klade za cíl komparaci systému odškodňování dopravních nehod ve Francii a v České Republice. Tím, co je srovnáváno (comparandum), bude právní úprava České Republiky a to s čím bude srovnávána, bude právní úprava Francie (comparatum). Tento způsob srovnání volím z toho důvodu, že jsem se v praxi setkala pouze s právní úpravou Francie a bylo pro mne tedy snazší ji pochopit a srovnat s ní právní úpravu České Republiky a tedy i posoudit jednotlivé rozdíly či společné znaky. V kapitole číslo 3. však chci zvolit opačný postup, neboť se jedná o teoreticko-právní otázku, kterou mají společnou obě právní úpravy. Ta francouzská však obsahuje pro oblast dopravních nehod výjimky z těchto pravidel a proto je logičtější začít právě českou právní úpravou. Protože cílem práce je srovnat dva relativně odlišné systémy odškodňování, musí obsáhnout všechny prvky, které tento systém tvoří.

Vlastní výklad tedy začnu kapitolou č. 3, ve které se budu věnovat obecným předpokladům náhrady škody, respektive odpovědnosti za škodu, což bude tvořit v podstatě teoreticko-právním úvodem práce.

Aby mohlo vůbec dojít k odškodnění, je nutné vědět na koho se o náhradu škody obrátit. V následujících dvou kapitolách (č.4 a 5) tedy pojednám o určení subjektu odpovědného za škodu a to nejdříve podle francouzské právní úpravy a poté podle české.

Další dvě kapitoly (č.6 a 7) se budou věnovat rozsahu a způsobu náhrady škody. Chci se zaměřit na konkrétní rozdíly a to především ve výši odškodnění a problémy se kterými se v souvislosti s tím potýká česká právní úprava.

Poslední kapitola se bude věnovat uplatnění nároku. V rámci výkladu se budu zabývat institutem povinného ručení a pokusím se objasnit problematiku regresního nároku tzv. třetích plátců podle francouzské právní úpravy.

3 Obecné předpoklady náhrady škody ve francouzském a českém právu

V první kapitole věnující se výkladu, bych chtěla srovnat českou a francouzskou právní úpravu obecných předpokladů odpovědnosti za škodu.

Obě právní úpravy vychází ze stejných teoretických poznatků. Nejdříve tedy pojednám o české právní úpravě a následně s ní srovnám tu francouzskou, kde se navíc zmíním o důležitém principu, kterým je princip restitutio in integrum.

3.1 Obecné předpoklady odpovědnosti za škodu podle českého práva

Platná právní úprava odpovědnosti za škodu je upravena v § 420 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen OZ). Zahrnuje jednak obecnou odpovědnost za škodu a několik případů zvláštní odpovědnosti za škodu.

Odpovědnost je sekundární právní povinnost, která vznikla subjektu, jenž porušil primární právní povinnost vyplývající pro něj ze zákona nebo z jiné právní skutečnosti.²

Občanský zákoník výslovně nestanoví, jaké jsou předpoklady odpovědnosti za škodu; tyto předpoklady jsou definovány teorií a jejich obsah je naplňován judikaturou.³

Funkcí odpovědnosti za škodu je jednak prevence vzniku škod, ale hlavně reparace újmy. Hmotněprávní ochrana spočívá v oblasti občanského práva v tom, že poškozenému bude celá škoda způsobená škůdce, resp. odpovědným subjektem, plně nahrazena (reparována), a to formou buď náhrady v penězích (kompenzace), nebo náhrady in natura (restituce), a tak ekvivalentně vyvážená porušená majetková – ekonomická rovnováha.⁴ V případě škody na zdraví je poškozeným přiznáváno jednorázové odškodnění nemajetkové újmy v penězích a odpovědnost za škodu zde tedy plní funkci satisfakční.

Předpoklady vzniku občanskoprávní odpovědnosti za způsobenou škodu tvoří porušení právní povinnosti (protiprávní úkon) anebo alternativně zákonem kvalifikovaná událost vyvolávající škodu (škodní událost), škoda, příčinná souvislost a zásadně i zavinění ve formě buď úmyslu, či nedbalosti.⁵

² FIALA, J a kol. *Občanské právo hmotné*. Brno: Doplněk, 2002, s. 346

³ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1198

⁴ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2*. Praha: Aspi. 2005, s. 417

⁵ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *tamtéž*, s. 419

Protiprávní úkon nebo škodní událost je úkon nebo stav, který je v rozporu s objektivním právem. Protiprávnost je objektivním kritériem a tedy je odlišná od zavinění jako subjektivního kritéria. Tzn., že protiprávní úkon může být jak zaviněný tak i nezaviněný. Stav protiprávnosti musí poškozený dokázat, nepresumuje se. Naopak zavinění ve formě nedbalosti se předpokládá. Protiprávním nemůže být úkon nebo činnost, které právo dovoluje či přikazuje. Jedná se zde o okolnosti vylučující protiprávnost, kterými jsou: plnění povinnosti, použití služební zbraně, dovolené riziko, výkon práva, souhlas poškozeného, svépomoc, krajní nouze a nutná obrana.

Škodou se rozumí majetková újma, kterou lze objektivně vyjádřit všeobecným ekvivalentem, tj. penězi.⁶ Pokud jde o nemajetkovou újmu, které se chci v rámci této práce věnovat především, nelze ji pod tento pojem zahrnout. Odškodňuje se jen v případech zvlášť stanovených, jako je § 444 OZ⁷ a to na základě principu satisfakce a nikoliv ekvivalence. Poškozenému se poskytuje peněžitá „náhrada škody“, která má za úkol pouze zmírnit způsobenou újmu. Občanský zákoník dělí škodu na skutečnou škodu a ušlý zisk.⁸ Škoda skutečná spočívá ve zmenšení majetku poškozeného a ušlý zisk v tom, že nedošlo k rozmnožení majetku, ke kterému by došlo za normálních okolností.

Příčinná souvislost je vztahem příčiny a následku. Vztahem mezi porušením povinnosti a vznikem škody. Aby škůdce mohl být označen za osobu odpovědnou za škodu, musí jeho protiprávní úkon škodu skutečně způsobit. Tzn., že protiprávní úkon škůdce musí být příčinnou škody a škoda musí být následkem tohoto protiprávního úkonu. Příčinná souvislost musí být bezpečně prokázána a důkazní povinnost má poškozený. Nejdříve se zjišťuje následek, tedy existence škody a potom, zda je dána příčina. Následně se zjišťuje, zda je mezi touto příčinou a následkem v konkrétním případě skutečně příčinná souvislost. Otázkou je, jak ze všech příčin, které vedly ke vzniku škody vybrat tu správnou. Tímto problémem se zabývá celá řada teorií. Nejvýznamnější z nich jsou dvě následující:

- teorie podmínky – *conditio sine qua non*, podle které existuje příčinná souvislost mezi protiprávním úkonem, resp.škodní událostí a škodou jen tehdy, jestliže by bez nich škoda nenastala.

⁶ FIALA, J a kol. tamtéž, str.353

⁷ § 444 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník: „Při škodě na zdraví se jednorázově odškodňují bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění.“, odst. 3: „Za škodu usmrcením náleží pozůstalým jednorázové odškodnění...“

⁸ § 442 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník: „Hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).“

- teorie adekvátní příčinné souvislosti, podle které je příčinná souvislost dána tehdy, je-li škoda podle obvyklého chodu věcí i podle zkušenosti, resp. poznatků adekvátním-relevantním důsledkem protiprávního úkonu či škodní události.⁹

Příčinnou souvislost je nutné odlišovat od **zavinění**, které je subjektivním předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu a vyžaduje se pouze v některých případech. Pokud není dána příčinná souvislost, je otázka zavinění bezpředmětná, protože je odpovědnost vyloučena. Pojem zavinění občanský zákoník nevymezuje. Při jeho definici je proto nutné vycházet z trestního práva. Zavinění je tedy vnitřní psychický vztah škůdce k jeho vlastnímu protiprávnímu jednání a výsledku tohoto jednání.¹⁰

3.2 Obecné předpoklady odpovědnosti za škodu podle francouzského práva

Celá odpovědnost za škodu ve francouzském právu je postavena na článku 1382 a násl. francouzského Občanského zákoníku (Code civil), podle kterého je každý, kdo způsobí jinému škodu, povinen ji nahradit.

Code civil (dále jen CC) zná trojí typ obecné odpovědnosti za škodu:

- odpovědnost za škodu způsobenou vlastním jednáním
- odpovědnost za škodu způsobenou věcí
- odpovědnost za škodu způsobenou třetí osobou

Stejně jako české právo, zná i to francouzské předpoklady obecné odpovědnosti za škodu, jejichž naplnění je podmínkou vzniku odpovědnosti za škodu. Jsou v podstatě totožné a jedná se o škodní událost, škodu a příčinnou souvislost mezi škodní událostí a škodou.

Škodní událost spočívá v porušení právní povinnosti. Toto chování může být zaviněné (čl. 1382 CC) nebo nedbalostní (čl.1383 CC)¹¹

Škodu můžeme rozdělit na materiální, tělesnou a morální.¹² Narozdíl od českého občanského práva se tedy za škodu považuj nejen majetková újma, ale i morální. Aby škoda měla za následek odpovědnost, musí splňovat určité prvky. Musí být určitá a přímá. Rozdíl mezi škodou určitou a neurčitou není vždy zřetelný. Soudy se spokojují s dostatečnou pravděpodobností, ale pouze eventuální škoda, nemůže být předmětem

⁹ KNAPPOVÁ, M, ŠVESTKA J, DVOŘÁK J a kol. *Občanské právo hmotné 2*. Praha: Aspi. 2005, s. 451

¹⁰ FIALA, J a kol. *Občanské právo hmotné*. Brno: Doplněk. 2002, str. 355

¹¹ art. 1383 Code civil: „Každý je odpovědný nejen za škodu způsobenou svým jednáním, ale i za škodu způsobenou svou nedbalostí či neopatrností.“

¹² k jednotlivým škodám podrobněji v kapitole č. 6

odškodnění. Tento požadavek bývá také vyjádřen pravidlem: „Kde není škoda, není ani odpovědnost.“¹³ Dále musí být škoda přímá, což znamená, že musí přímo vyplývat ze škodné události.

Pojem **příčinné souvislosti** vychází z čl. 1382 CC.¹⁴ Zásadní otázkou je, zda je třeba z několika příčin najít tu převažující, nebo zda stačí určit jednu příčinu nezbytnou ke vzniku škody. Odpověď nabízí dvě základní teorie, stejně jako v českém právu:

- teorie adekvátní příčinné souvislosti, která vyžaduje určení rozhodující příčiny.
- teorie ekvivalence podmínek, podle které jsou všechny příčiny škody rovnocenné a tedy může být příčinou škody kterákoliv z nich.¹⁵

Která z těchto teorií je správná, není zřejmé. Názory se různí. Setkáváme se z názorem, že u odpovědnosti za škodu způsobenou věcí se použije spíše teorie adekvátní příčinné souvislosti a u odpovědnosti za škodu způsobenou vlastním jednáním, teorie ekvivalence podmínek.¹⁶ Důvodem bude zřejmě fakt, že pokud chceme pomocí teorie skutečně prokázat příčinnou souvislost, přikloníme se spíše k teorii ekvivalence podmínek, kdežto pokud hledáme osobu odpovědnou za škodu, je na místě použít teorii adekvátní příčinné souvislosti. Co se judikatury týče, poprvé se k této otázce vyjádřil odvolací soud v Paříži (Cour d'appel de Paris) při řešení problému, zda příčinnou nákazy AIDS byla dopravní nehoda.¹⁷ V tomto případě došlo ke kontaminaci virem AIDS při transfúzi krve, přičemž původ transfúze spočíval v dopravní nehodě. Odvolací soud došel k názoru, že příčina škody je v nákaze virem AIDS a tedy se přiklonil k teorii ekvivalence podmínek. Nicméně Kasační soud (Cour de cassation) následně rozhodl, že jelikož se jedná o dopravní nehodu a tedy zde hraje roli povinné ručení, má transfúzní centrum právo obrátit se na pojišťovnu viníka škody o náhradu toho, co vyplatilo poškozenému (subrogační regres).¹⁸ Příčinnou souvislost musí dokázat, stejně jako v českém právu poškozený a to jakýmkoliv prostředky.

Vedle obecné odpovědnosti za škodu upravené v CC, se ve francouzském právu postupně vyčlenily speciální odpovědnostní režimy. Mezi ně patří i odpovědnost za škodu způsobenou provozem vozidla, která je upravena zvláštním právním předpisem - la Loi

¹³ GUEZ, P. *Droit de la réparation du dommage corporel*. Paris: Université Paris X Nanterre. 2006. s. 1

¹⁴ „...kdo jinému způsobí...“

¹⁵ GUEZ, P. *Droit de la responsabilité et régime général des obligations*. Paris: Université Paris X Nanterre. 2008, s. 12

¹⁶ Revue Lamy Droit Civil, juillet/août 2007, supplément au numéro 40, s. 18

¹⁷ Rozhodnutí TGI de Paris du 7 juillet 1989

¹⁸ Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 1ère du 4 décembre 2001

Badinter du 5 juillet 1985 (Badinterův Zákon z 5. července 1985, dále jen LB), který bude podrobně rozebrán v kapitole č.4. Před přijetím tohoto zvláštního zákona se na odpovědnost za škodu způsobenou dopravní nehodou aplikoval CC a tedy bylo nutné hledat všechny tři předpoklady obecné odpovědnosti za škodu, viz výklad výše. Od roku 1985 se obecná pravidla náhrady škody u odškodňování dopravních nehod už nepoužijí. LB zavádí zvláštní režim, kde se jako podmínka odškodnění resp. předpoklad odpovědnosti za škodu neuplatňuje příčinná souvislost mezi škodní událostí (nehodou) a škodou, ale základním pojmem je "implikace (implication)" vozidla v nehodě. Tzn., že CC, jako lex generalis a pravidla z něj plynoucí se na autonehody neaplikuje, protože se aplikuje lex specialis - LB (za splnění předpokladů jím daných).

Pojem **implikace** zavádí LB. Setkáváme se s ním ale již dříve a to v Haagské úmluvě o rozhodném právu pro dopravní nehody ze 4.května 1971. Anglická jazyková verze této úmluvy používá termín „involve – zapojit“, ale slovo implikovat, které zná i čeština je podle mého názoru výstižnější a proto jej budu i nadále používat. Pojem implikace je širší než pojem příčinné souvislosti. Někteří autoři včetně samotného Badintera jsou toho názoru, že implikace zahrnuje pojem příčinné souvislosti. Důvodem je, že účelem LB, který tento pojem ve francouzském právu zavádí, není určit odpovědnost za škodu, ale zajistit náhradu této škody. Tzn., že pokud chybí příčinná souvislost, neznamená to, že chybí i implikace vozidla v nehodě. Přestože by při absenci příčinné souvislosti podle CC nebylo možné dosáhnout náhrady škody, podle LB je odškodnění možné, pokud prokážeme, že bylo vozidlo implikováno v nehodě. O pojmu implikace se podrobněji zmíním v kapitole číslo 4., při výkladu o LB.

3.3 *Princip restitutio in integrum ve francouzském právu*

Vzhledem k tomu, že se budu ve své práci věnovat zejména náhradě škody na zdraví, je třeba zmínit jeden ze základních principů který ovládá tuto problematiku –princip restitutio in integrum.

Účelem tohoto principu je znovunastolení rovnováhy, která byla porušena škodou, a to na náklady odpovědné osoby.¹⁹ Poškozený se musí dostat do stavu, ve kterém by se nacházel, pokud by ke škodě nedošlo. Odpovědnost za škodu má tedy především funkci reparační. Musí být nahrazena celá škoda a nic než škoda.²⁰ Celková náhrada škody musí

¹⁹ LE ROY, M. *Evaluation du prejudice corporel*. Paris: Litec. 2002, s. 3

²⁰ LAMBERT-FAIVRE, Y. *Droit du dommage corporel*. Paris: Dalloz. 2004. s. 165

být rovna celkové škodě, ale nesmí ji překročit. Poškozený není povinen chovat se tak, aby snížil škodu, která mu byla způsobena, ale nesmí se chovat tak, aby ji zhoršoval.

Jak jsme si již mohli všimnout, v českém právu je u škody způsobené na zdraví účelem odškodnění pouze zmírnění následků. Odpovědnost za škodu zde má jen satisfakční funkci. České občanské právo přiznává poškozeným v případě škody na zdraví materiální satisfakci za vytrpěné bolesti a ztížení společenského uplatnění. Tyto dvě nemajetkové újmy ale neodpovídají požadavku spravedlivého odškodnění. Náhrada škody je v těchto případech nedostatečná. Odškodnění by mělo poškozenému zajistit možnost žít za stejných podmínek jako před vznikem škody. Proto by bylo vhodné legislativně zajistit, aby se princip *restitutio in integrum* uplatňoval stejně jako ve francouzském právu i na nemajetkovou újmu o což se pokouší nový občanský zákoník (viz dále).

4 Určení odpovědného subjektu podle francouzské právní úpravy – la Loi Badinter

V této kapitole chci popsat, jakým způsobem se podle francouzského práva určí subjekt odpovědný za vznik škody pocházející z dopravní nehody. Celá problematika je obsažena v Badinterově zákoně (LB), porto se mu tato kapitola bude podrobně věnovat.

LB ve svých ustanoveních přímo odpovědný subjekt nezmiňuje. Hovoří pouze o motorovém vozidle. Důvodem takové právní úpravy je provázanost tohoto zákona s institutem povinného ručení, kdy poškozený uplatňuje svůj nárok přímo u pojišťovny škůdce.

Protože ve většině případů, je řidič zároveň vlastníkem vozidla, spokojí se pravidla určení odpovědnosti s ustanovením čl. 5 LB, který říká, že: „Pokud řidič motorového vozidla není jeho vlastníkem, může být chyba, které se tento řidič dopustil přičítána, pro účely náhrady škody způsobené tímto vozidlem, vlastníku vozidla. Vlastník vozidla disponuje vůči řidiči právem regresu.“ Z toho můžeme dovodit, že v případech, kdy řidič není zároveň vlastníkem vozidla, bude za škodu odpovědný právě jeho vlastník, který se následně může o náhradu škody obrátit na řidiče.

4.1 Důvod zavedení speciální právní úpravy

Cílem Badinterova zákona (LB) je především zjednodušení a urychlení odškodňování dopravních nehod a snaha usnadnit poškozeným přístup k náhradě škody. Jak jsem již zmínila, jedná se o předpis speciální k CC a proto je na místě otázka, z jakého důvodu se zákonodárce rozhodl uchýlit se ke speciálnímu režimu odpovědnosti za škodu v oblasti dopravních nehod.

Důvodem byl především stále se zvyšující počet obětí autonehod, které požadovaly náhradu škody a neuspokojivá právní úprava v CC. Před přijetím LB se v případě určování odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku aplikoval článek 1384 alinea 1 CC²¹, který upravuje odpovědnost za škodu způsobenou věcí. Podle francouzského práva se škůdce může zprostit odpovědnosti za škodu způsobenou věcí, pokud třetí osoba přispěla ke vzniku škody anebo pokud se nehoda stala v důsledku vyšší moci. Pokud se tedy na odpovědnost za škodu aplikoval CC a pravidla z něj plynoucí, vedlo to často ke zproštění odpovědnosti škůdce a nepřiznání náhrady škody poškozenému.

²¹ čl. 1384 alinea 1 CC: „Nejsme odpovědní pouze za škody způsobené svým vlastním jednáním, ale i za škody způsobené osobami, za které odpovídáme, nebo věcmi, které jsou předmětem naší držby.“

Pokusy o zlepšení situace obětí autonehod se ve francouzském právu objevily již dávno před přijetím LB. Jedním z prvních kroků bylo zavedení povinného pojištění odpovědnosti z provozu vozidla které zajišťuje poškozeným, že jejich škody budou plně odškodněny i v případě nesolventnosti škůdce. S tím souvisí i vytvoření Automobilového garančního fondu (Fond de garantie automobile) jehož účelem bylo chránit oběti dopravních nehod, které způsobily osoby nepojištěné, nesolventní, nebo nezjištěné. Ale ani tato opatření nebyla dostačující a dosavadní doktrína byla často kritizována. V roce 1982 vydal Kasační soud rozhodnutí známé jako rozhodnutí Desmares²², které kromě jiného judikovalo, že chyba na straně oběti může zprostit viníka nehody odpovědnosti jen za podmínek charakteristických pro vyšší moc. Toto pravidlo bylo judikaturou postupně opuštěno a částečná liberace viníka byla přípuštěna, podařilo-li se mu prokázat chybu na straně oběti. Rozhodnutí Desmares však napomohlo k přijetí reformy provedené Badinterovým zákonem. LB byl přijat 5.července 1985. Je pojmenován podle svého navrhovatele, tehdejšího ministra spravedlnosti Roberta Badintera. LB je také zákonem upravujícím proces odškodňování obětí dopravních nehod. Je to zároveň předpis pojistného práva upravující povinnou povahu pojištění odpovědnosti a vytváří tak spojitost mezi odpovědností za škodu a pojištěním (povinným ručením).

4.2 Podmínky aplikace

Článek 1 LB²³ vymezuje předmět úpravy a stanoví, že pravidla pro odškodňování v něm stanovená se aplikují na oběti (poškozené) dopravních nehod, ve kterých je implikováno motorové vozidlo. Z tohoto ustanovení můžeme vyvodit tři základní kumulativní podmínky pro aplikaci LB, které v podstatě představují věcnou působnost zákona. Jedná se o „motorové vozidlo“, „dopravní nehodu“ a „implikaci“.

Dále čl. 1 odstraňuje rozdíl mezi zákonnou a smluvní odpovědností za škodu, protože se aplikuje přestože poškozený uzavřel smlouvu o přepravě. Vytváří se tím tedy odpovědnost třetího typu.

²² Rozhodnutí Desmares (Arrêt Desmares), Civ. 2ème, 21.7.1982

²³ čl 1 Loi Badinter (LB): „ Dispozice tohoto zákona se aplikují i když je poškozený přepravován v rámci smlouvy, pokud je v nehodě implikováno motorové vozidlo, stejně jako jeho přívěs, s výjimkou železničních vozidel a tramvají, pohybujících se po vlastní dráze (na vlastní trati).“

4.2.1 Dopravní nehoda

Francouzský výraz pro dopravní nehodu je „accident de la circulation“. Abychom mohli tento pojem definovat z hlediska českého jazyka, je třeba si jej rozdělit na dva pojmy – accident (nehoda) a circulation (silniční provoz).

Pokud použijeme pro **nehodu (accident)** definici z pojistného práva, můžeme říct, že se jedná o náhlu, nahodilou a nepředpokládanou škodní událost, která má nevědomý charakter.²⁴ Definice **silničního provozu (circulation)** vychází ze slova circuler – pohybovat se, neboli přemísťovat se z místa na místo. Tzn., že každé vozidlo, které je v pohybu je účastníkem silničního provozu. Pod tento pojem spadají však i vozidla, která se v daném okamžiku nepohybují (zastavení a stání), za předpokladu, že se nacházejí na veřejné komunikaci. LB se ale nepoužije, pokud je vozidlo určeno k jinému než dopravnímu či přepravnímu účelu (jde o nástroje, přístroje atd.). V takovém případě je třeba, aby vozidlo nebylo v pohybu a jeho užitková funkce byla jeho jedinou funkcí. A dále se LB nepoužije, pokud se nehoda stala v rámci sportovní události. V těchto případech se aplikuje obecná úprava podle CC. Z toho plyne, že pojem dopravní nehody²⁵ zahrnuje veškeré nehody motorových vozidel ať už na soukromé nebo veřejné pozemní komunikaci ale i mimo ně (např. pohyb traktoru po poli) pokud je vozidlo v pohybu a nehody pouze na veřejné komunikaci pokud vozidlo v pohybu není. Naopak nezahrnuje nehody vozidel určených k jinému než dopravnímu či přepravnímu účelu a nehody mezi účastníky sportovní události.

4.2.2 Motorové vozidlo

Definici **motorového vozidla** (véhicule terrestre a moteur) najdeme v tzv. silničním zákoníku (Code de la route) v ustanovení čl. L110-1. Pojem vozidla podle tohoto ustanovení zahrnuje „veškerá pozemní vozidla vybavená motorem, určeným k jejich pohánění, včetně trolejbusů, která se pohybují svým vlastním přičiněním, s výjimkou vozidel pohybujících se po kolejích“. Judikatura podává rozšiřující výklad motorového vozidla. Za vozidla jsou tedy považovány: automobily, autokary, kamiony, motokola, manipulační technika jako např. zdvižné vozíky, paletové vozíky; stavební technika jako např. buldozery, rypadla apod.; zemědělské stroje typu traktor, kombajn; stroje pro údržbu

²⁴ LANDEL, J., NAMIN, L. *Manuel de l'assurance automobile*. Paris: L'Argus. 2003. s. 257

²⁵ V českém právu je dopravní nehoda upravena v ustanovení § 47 zák.č.361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích ve znění pozdějších předpisů, jako „událost v provozu na pozemních komunikacích, například havárie nebo srážka, která se stala nebo byla započata na pozemní komunikaci a při níž dojde k usmrcení nebo zranění osoby nebo ke škodě na majetku v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu“

vozovek jako např. sněžný pluh aj. Za motorová vozidla se rovněž považují stroje pro údržbu sjezdovek (rolby) dokonce i sekačky na trávu jsou-li čtyřkolé a vybavené sedačkou (zřejmě tzv. zahradní traktor). LB definici motorového vozidla nepodává, nicméně z jeho čl. 1 můžeme dále vyvodit, že takovéto vozidlo musí být schopné přepravovat osoby, či věci a že se nesmí jednat o železniční vozidla nebo tramvaje, která se pohybují po vlastní dráze.

4.2.3 Implikace

Pojem **implikace** vozidla je hlavním bodem celého systému odpovědnosti. Je to základní podmínka aplikace LB, díky které můžeme vozidlo spojit s nehodou.

Implikace je novým konceptem, který ignoruje pojem příčinné souvislosti mezi nehodou a škodou. Vozidlo je tedy implikováno v dopravní nehodě, jestliže „jakýmkoli způsobem přispělo k jejímu vzniku“²⁶. Nezáleží na tom, zda vozidlo bylo či nebylo v pohybu²⁷, jestli mělo při vzniku nehody aktivní či pasivní roli (postačí jestliže stojící nebo parkující automobil např. snižoval viditelnost nebo nějakým způsobem ztěžoval okolní dopravu)²⁸ nebo zda došlo či nedošlo ke kontaktu²⁹. Pokud se vozidlo dostalo do kontaktu (styku) s místem škody, je nezbytně implikováno v nehodě, ať již bylo v pohybu, nebo stálo. Pokud naopak vozidlo nepřišlo do styku s místem škody, je implikováno, pokud sehrálo v nehodě jakoukoli roli. Je třeba ale upřesnit, že pouhá přítomnost vozidla v místě nehody nemůže zakládat presumpci jeho implikace. Judikatura Kasačního soudu tedy v podstatě rozlišuje dva možné druhy implikace - implikace vozidla, při které došlo ke kontaktu (přičemž, jak bylo uvedeno výše, nezáleží na tom, zda bylo vozidlo v pohybu či ne) a implikaci, při které ke kontaktu nedošlo ale k nehodě automobil „přispěl“ svou rychlostí, svými světly, hlukem, který působí apod. V tomto případě ale leží důkazní břemeno na oběti dopravní nehody, zatímco došlo-li ke kontaktu, implikace vozidla se automaticky předpokládá.

Judikatura, narozdíl od zákona zmiňuje kromě implikace vozidla jako podmínku ještě pojem tzv. přičitatelnosti (imputabilité) škody nehodě. V podstatě se zde vrací k

²⁶ Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 2ème, 18 juin 2000

²⁷ Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 2ème, 12 juillet 1996

²⁸ Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 2ème, 21 mai 1990

²⁹ Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 2ème, 14 novembre 2002

podmínce příčinné souvislosti mezi nehodou a škodou. Z toho plyne, že vozidlo musí být jednak implikováno v nehodě a jednak škoda musí být zapříčiněna nehodou.³⁰

Podle judikatury implikace vozidla presumuje přičitatelnost. Je ale třeba, aby se škoda projevila v době velmi blízké nehodě.³¹ Otázka přičitatelnosti působí ale určité problémy v případech řetězových nehod. Judikatura Kasačního soudu se k tomuto problému staví jako k nehodě jako celku a ne k sérii jednotlivých nehod.³² To znamená, že se poškozený může obrátit o náhradu škody na kterékoli vozidlo, které bylo v nehodě implikováno.

Pro zjednodušení, lze celou kapitolu shrnout takto: podmínky aplikace LB, nebo také jeho věcnou působnost, tvoří pojmy „dopravní nehoda“, „motorové vozidlo“ a „implikace vozidla“. Jsou-li tyto podmínky splněny, tedy obsah těchto pojmů naplněn, nepoužije se pro vztahy související s odškodněním osob poškozených dopravní nehodou CC, jako obecný právní předpis, ale zvláštní právní úprava obsažená v LB.

4.3 Právo na odškodnění

Ve francouzském právu existují dvě skupiny poškozených. Přímí poškození, kteří jsou přímo oběti dopravní nehody a nepřímí poškození, což jsou osoby, kterým je na základě újmy, kterou utrpěla oběť nehody, způsobena újma vlastní. V podstatě se jedná o osoby blízké osobě přímého poškozeného. Obě tyto skupiny poškozených mají za podmínek stanovených LB právo na náhradu škody způsobené dopravní nehodou. Předpokladem je samozřejmě určení odpovědné osoby.

V rámci skupiny přímých poškozených musíme dále rozlišovat, zda se jedná o poškozeného řidiče, nebo „neřidiče“ (pasažéra, nebo jinou osobu, např. chodce). LB totiž více chrání poškozené, kteří nejsou řidiči a dochází tak k diskriminaci poškozených řidičů. Proto je důležité tyto dva pojmy rozlišovat.

Řidič je ten, kdo činí pohyby vedoucí k řízení dopravního prostředku, nebo jej ovládá.³³ Přestože existuje definice řidiče, dochází k situacím, kdy není jasné, zda poškozený tento pojem z hlediska LB naplňuje nebo ne. Jde například o případy řidičů, kteří vystoupili z vozidla, nebo spadli z motocyklu a následně byli zraněni. Podle

³⁰ Např. nelze přičítat vznik škody nehodě v případě, kdy byl chodec sražen motocyklistou, ale z nehody vyšel bez zranění a následně si způsobil úraz pádem ze schodů.

³¹ Rozhodnutí Kasačního soudu, Crim. 13 juin 1991

³² Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 2ème, 12 octobre 2000

³³ GUEZ, P. *Droit de la responsabilité et régime général des obligations*. Paris: Université Paris X Nanterre. 2008. s.302

judikatury je poškozený řidičem, pokud mu zůstává alespoň určitá možnost ovládat vozidlo (např. pokud je vozidlo taženo jiným vozidlem).³⁴

4.3.1 Pravidla týkající se zproštění odpovědnosti

Jak už jsem zmínila, účelem zavedení LB, byla nespravedlivá a nedostatečná právní úprava odškodňování dopravních nehod v CC, ke které přispívalo i pravidlo, podle kterého se může škůdce zprostit odpovědnosti, pokud prokáže, že se nehoda stala v důsledku **vyšší moci (force majeure)**. LB proto toto pravidlo vylučuje a v čl. 2 stanoví, že „oběti dopravní nehody, včetně poškozeného řidiče nemohou být vyloučeny z práva na náhradu škody z důvodu zproštění odpovědnosti škůdce, ke kterému došlo proto, že třetí osoba přispěla ke vzniku škody nebo v důsledku vyšší moci.“ Vyšší moc je výjimečná, nepředvídatelná a nezvratná okolnost, která nijak nesouvisí s osobou, kterou postihla a která této osobě brání ve splnění její povinnosti.³⁵ Aby měla vyšší moc tento efekt, musí být takové intenzity, že jí nebylo možno vzdorovat.³⁶

Jediným důvodem zproštění odpovědnosti škůdce tedy může být situace, kdy se poškozený dopustí „**chyby (faute)**“ a tím nějakým způsobem přispěje ke vzniku škody, neboli spoluzaviní nehodu. Chyba poškozeného má pak různé následky v závislosti na několika kritériích – povaha škody (materiální nebo tělesná), povaha chyby poškozeného a kvalita poškozeného (tedy jestli se jedná o řidiče, nebo „neřidiče“).

Pokud se jedná o materiální škodu, pak chyba poškozeného má vždy za následek snížení nebo vyloučení práva na jeho odškodnění.³⁷

V případě tělesné újmy se aplikuje čl.4 LB³⁸ a tedy musíme rozlišit, zda chybu učinil poškozený řidič nebo „neřidič“. Poškození „neřidiči“ jsou systematicky odškodňováni, aniž by jejich právo na odškodnění mohlo být sníženo nebo vyloučeno, kromě případů, kdy se dopustili chyby, která je neomluvitelná a zároveň je jedinou příčinou škody, nebo pokud způsobili škodu úmyslně.³⁹ Neomluvitelnou chybu pak můžeme definovat jako vědomou chybu, výjimečné závažnosti, která bezdůvodně vystavuje svého původce nebezpečí, o kterém musel vědět.⁴⁰ Naopak jak vyplývá z čl. 4 LB, pokud se chyby dopustí poškozený

³⁴ Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 2ème, 14 janvier 1987

³⁵ Lexique juridique de Juritravail

³⁶ Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 1ère, 6 novembre 2002 (Sté Clio Voyages Culturels c/T.)

³⁷ čl. 5 LB

³⁸ čl. 4 LB: „Chyba, které se dopustil řidič motorového vozidla má vždy za následek snížení nebo vyloučení odškodnění škody, kterou utrpěl.“

³⁹ LANDEL, J., NAMIN, L. *Manuel de l'assurance automobile*. Paris: L'Argus. 2003. s. 275

⁴⁰ LANDEL, J., NAMIN, L. tamtéž, s. 276

řidič, ke snížení či odnětí práva na odškodnění dojde v každém případě. Je na soudci, aby podle vlastního uvážení rozhodnul, zda a na základě jaké chyby bude poškozenému právo na odškodnění odňato anebo sníženo. Například v případě, kdy řidič nezvládnul řízení a narazil do stojícího auta, rozhodl soud, že taková chyba má za následek snížení odškodnění ze dvou třetin.⁴¹ U poškozených „neřidičů“ jsou ale soudy velmi shovívavé a omlouvají např. i chybu, které se chodec dopustí v podnapilém stavu atp.

Ve skupině takto chráněných poškozených („neřidičů“) zaujímá místo ještě skupina poškozených, kteří jsou odškodnění vždy, přestože se dopustí neomluvitelné chyby, která je jedinou příčinou nehody. Jedná se o osoby, které jsou mladší než 16 a starší než 70 let a o osoby tělesně postižené alespoň z 80%. V podstatě jediným důvodem vyloučení práva na odškodnění u těchto poškozených „neřidičů“ jsou případy sebevraždy (tedy pokud poškozený způsobí škodu úmyslně).

Z těchto pravidel jasně vidíme hlavní záměr zákonodárce, kterým byla ochrana poškozených a zajištění jejich práva na odškodnění.

4.3.2 Právo řidiče na odškodnění

Pokud vyjdeme z pravidel plynoucích z LB a příslušné judikatury, dojdeme k závěru, že řidič má právo na odškodnění, tak jako každý jiný poškozený. Předpokladem je ovšem implikace vozidla v nehodě, což nás vede k hypotéze, že došlo ke střetu nejméně dvou vozidel. Máme tedy zákonitě dva poškozené řidiče, přičemž oba mají právo na náhradu škody. Bude tedy záležet na tom, zda se alespoň jeden z nich, popř. oba dopustili chyby, nebo se žádný z nich nedopustil chyby. Pokud se chyby dopustili oba, dojde u obou ke snížení nebo odnětí práva na odškodnění a to v závislosti na povaze této chyby. Pokud se ani jeden z nich chyby nedopustil, mají oba plné právo na náhradu škody a potom jeden řidič odškodní druhého. A v případě kdy se chyby dopustí pouze jeden z nich, pak druhý má plné právo na náhradu škody a řidiči, který se chyby dopustil bude právo sníženo, nebo odňato.

4.3.3 Právo nepřímého poškozeného na odškodnění

Právo nepřímého poškozeného na náhradu škody je odvislé od situace přímého poškozeného, tedy oběti nehody.

⁴¹ Rozhodnutí TGI de Paris, Civ. 19ème, 12 mai 2000, Belmonte SL c/Valem SA

Buď je přímý poškozený plně odškodněn a tím pádem má právo na odškodnění i nepřímý poškozený, nebo se oběť nehody dopustila chyby, která měla za následek omezení či odnětí práva na odškodnění a proto ani nepřímý poškozený nemůže mít plné právo na náhradu škody.

Může ale nastat i situace, kdy se chyby dopustí nepřímý poškozený. Např. pokud je řidičem otec a dojde k nehodě, při které zemře jeho syn. Přímým poškozeným je tady syn a nepřímým poškozeným otec, jako osoba blízká. Otázkou tedy je, zda může být nepřímý poškozený odškodněn, přestože se dopustil chyby. Kasační soud vydal v souvislosti s tímto problémem během několika let různá rozhodnutí, nakonec ale dospěl k závěru, že právo nepřímého poškozeného na náhradu škody může být omezeno či vyloučeno, stejně jako je tomu u přímých poškozených.⁴²

⁴² Rozhodnutí Kasačního soudu, Crim., 15 mars 1995

5 Určení odpovědného subjektu podle české právní úpravy

V českém právu nenajdeme zvláštní právní úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou motorovým vozidlem, tak jak je obsažena ve francouzském LB. K určení odpovědného subjektu se v těchto případech použije zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník (dále jen OZ), který upravuje jednak obecnou odpovědnost za škodu a jednak zvláštní odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků (mj.)

Obecná odpovědnost podle § 420 OZ a zvláštní odpovědnost podle § 427 a násl. OZ však nejsou ve vztahu speciality. Naopak odpovědnost podle § 427 a násl. OZ nevylučuje souběžnou solidární odpovědnost podle §420 OZ.⁴³ Proto se zaměřím právě na tyto dvě skutkové podstaty.

5.1 Ustanovení § 420

Podle § 420 odst. 1 „každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.“

Toto ustanovení tedy upravuje obecnou odpovědnost za škodu, kterou může způsobit „každý“, tedy jakákoliv fyzická osoba. Z § 420 odst. 2 však vyplývá, že „škoda je způsobena právnickou osobou nebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů tím není dotčena.“ Tzn., že subjektem odpovědnosti může být i právnická osoba, přestože není možné, aby škodu sama způsobila.

Předpoklady obecné odpovědnosti za škodu, kterými jsou protiprávní úkon, existence škody a příčinná souvislost mezi nimi jsem rozebrala již v kapitole č. 2. Protože se však u obecné odpovědnosti za škodu jedná o odpovědnost subjektivní, tedy za zaviněný protiprávní úkon, zmíním se ještě o posledním předpokladu, kterým je právě zavinění.

5.1.1 Zavinění

Zavinění, jak již bylo výše uvedeno, je vnitřní psychický vztah škůdce k jeho vlastnímu protiprávnímu úkonu a ke škodě. Zavinění jako psychický vztah musí zahrnout

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 990/208, ze dne 1.7.2008

všechny znaky příslušné skutkové podstaty, tedy protiprávní úkon, škodu a příčinnou souvislost mezi nimi.⁴⁴

Zavinění má složku rozumovou a ovládací. Podle toho, zda byly tyto dvě složky při jednání dány, můžeme rozlišit zavinění úmyslné a z nedbalosti. Tedy jestli jde o formu úmyslu (přímého nebo nepřímého) anebo nedbalosti (vědomé či nevědomé).

Občanské právo tyto pojmy nedefinuje a při jejich vymezení vychází z práva trestního. O **úmysl přímý** jde tehdy, jestliže škůdce věděl, že svým jednáním může škodu způsobit a také ji způsobit chtěl. O **úmysl nepřímý** jde, jestliže škůdce věděl, že svým jednáním škodu způsobit může, a je s tímto škodlivým následkům srozuměn pro případ, že nastane. V případě **vědomé nedbalosti** škůdce věděl, že svým jednáním může způsobit škodu, avšak bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že ji nezpůsobí. V případě **nedbalosti nevědomé** škůdce nevěděl, že svým jednáním škodu způsobit může, ačkoliv to podle okolností a vzhledem ke svým osobním poměrům předvídat měl a mohl.⁴⁵ Obecná odpovědnost za škodu je založena na principu presumpce zavinění z nedbalosti. Nedbalost se tedy předpokládá. Důvodem takové úpravy je předpoklad, že dospělý, psychicky zdravý člověk, má natolik vyvinuty své rozumové a volní schopnosti, že může rozeznat následky svého jednání a toto jednání také ovládnout.

Pokud se chce škůdce zprostit své odpovědnosti⁴⁶, musí prokázat, že škodu nezavinil a nedopustil se tedy ani nevědomé nedbalosti.⁴⁷ Musí prokázat, že učinil vše, aby ke škodě nedošlo. Jeho úsilí je třeba posoudit objektivně, tedy jde o takové úsilí, které je možno vyžadovat od každého občana. Zároveň je ale nezbytné vzít v úvahu konkrétní okolnosti a postavení škůdce.

5.2 Ustanovení § 427 a násl.

Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků je jedním z případů zvláštní odpovědnosti za škodu. Na rozdíl od obecné odpovědnosti za škodu se jedná o odpovědnost objektivní, tedy bez ohledu na zavinění škůdce. Základem

⁴⁴ POKORNÝ, M., HOCHMAN, J. *Odpovědnost za škodu právu občanském a pracovním*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2008. s. 22.

⁴⁵ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1207

⁴⁶ tzv. exkulpace, neboli vyvinění, narozdíl od liberačních důvodů u zvláštní odpovědnosti za škodu

⁴⁷ ustanovení § 420 odst. 3 OZ: „Odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.“

odpovědnosti je škoda vyvolaná zvláštní povahou provozu dopravního prostředku⁴⁸ a ne zaviněné porušení povinnosti provozovatele.

Právní úprava zde vychází ze zvýšeného nebezpečí a možnosti způsobení škody při provozu dopravního prostředku a má zároveň prevenční funkci, neboť provozovatel nese riziko vzniku škody a je tedy také nucen věnovat větší péči údržbě a provozu vozidla. V neposlední řadě tato právní úprava vychází vstřícně poškozeným při dosažení náhrady škody. Poškozený tak nemusí prokazovat zavinění škůdce, ale o náhradu škody se může obrátit na provozovatele vozidla, který je za škodu způsobenou provozem tohoto vozidla objektivně odpovědný.

5.2.1 Provozovatel dopravního prostředku

Provozovatel jako subjekt odpovědnosti za škodu způsobenou poškozenému provozem dopravního prostředku je osoba, která má trvalou právní a současně faktickou možnost s dopravní prostředek užívat, tedy sám organizovat jeho provoz k plnění jeho funkcí a účelu.⁴⁹

Provozovatel odpovídá za škodu způsobenou na zdraví, na věcech a také za škodu způsobenou odcizením nebo ztrátou věci, pokud při poškození pozbyl poškozený možnost tyto věci opatrovat.⁵⁰

Provozovatelem může být

- fyzická nebo právnická osoba provozující dopravu podle § 427 odst. 1

Provozování dopravy musí být hlavním předmětem činnosti této fyzické či právnické osoby. Není ale rozhodné, jakým způsobem je dopravní prostředek poháněn. Proto se odpovědnost vztahuje i na bezmotorové dopravní prostředky, jako je např. koňský povoz.

- jiní provozovatelé motorového vozidla, motorového plavidla a letadla, podle § 427 odst. 2

Pro tuto skupinu dopravních prostředků, s výjimkou letadel, je naopak charakteristický motorový pohon.

Provozovatelem vozidla se nestává osoba, která si vozidlo pouze půjčila k příležitostné jízdě. Nesplňuje totiž pojem právní a faktické dispozice s vozidlem.⁵¹

⁴⁸ jakákoliv okolnost vlastní provozu dopravního prostředku, která díky zvýšenému nebezpečí může vyvolat škodu, jako např. rychlost jízdy, jízda v protisměru, selhání brzd atd.

⁴⁹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn.25 Co 558/98

⁵⁰ ustanovení § 429 OZ

⁵¹ R 70/1969

Pokud ale přenechá provozovatel jiné osobě vozidlo k dočasnému užívání a tato osoba pečuje o vozidlo i po stránce technické a finanční, stává se tato osoba provozovatelem a tedy i odpovědným subjektem.

Pokud je vozidlo ve společném jmění manželů, za provozovatele se považují oba manželé.

V určitých případech, upravených v ustanovení § 430 se odpovědným subjektem stává osoba odlišná od provozovatele ve smyslu § 427. Jedná se o situace, kdy by nebylo spravedlivé, aby provozovatel odpovídal za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku, protože sám nemá možnost s dopravním prostředkem nakládat. Jde o osobu

- provozovatele podniku, v němž se provádí oprava dopravního prostředku⁵²

Jakmile je dopravní prostředek odevzdán k opravě, odpovídá za všechny škody způsobené třetím osobám po dobu opravy provozovatel podniku, v němž se oprava provádí.

- neoprávněného uživatele dopravního prostředku⁵³

Jedná se o situaci, kdy někdo použije dopravního prostředku bez vědomí provozovatele nebo proti jeho vůli. Pokud ale provozovatel svou nedbalostí umožnil užití vozidla, odpovídá za škodu způsobenou tímto vozidlem solidárně s neoprávněným uživatelem. Nedbalost provozovatele pak spočívá v tom, že náležitě nezabezpečil vozidlo proti zneužití.

Odpovědným subjektem podle občanského práva je tedy zásadně provozovatel. Provozovatelem bude zpravidla vlastník dopravního prostředku, ale nemusí jím být vždy. Je třeba si také uvědomit, že vlastník a řidič může, ale také nemusí být totožnou osobou. Poškozený může totiž uplatnit svůj nárok na náhradu škody vůči více subjektům. Jednak vůči provozovateli ve smyslu ustanovení §427 OZ, jednak vůči řidiči podle ustanovení § 420 OZ. Jakmile je dáno zavinění přímého škůdce (řidiče), nebo bylo dokonce o jeho zavinění již rozhodnuto v trestním rozsudku, poškození často žalují řidiče dopravního prostředku na základě ustanovení § 420 OZ, přičemž se uplatňuje zásada vázanosti výrokem tohoto rozsudku.⁵⁴ Nesmí se však jednat o případ § 420 odst. 2.

Pokud se vrátíme k odpovědnosti za škodu podle francouzského práva, kde LB v podstatě přímo neurčuje odpovědný subjekt, ale z jeho ustanovení můžeme vyvodit, že odpovědnost za škodu nese zásadně vlastník vozidla, můžeme konstatovat, že se česká

⁵² ustanovení § 430 odst. 2 OZ

⁵³ ustanovení § 430 odst. 1 OZ

⁵⁴ R 3/84

právní úprava od té francouzské příliš neliší, neboť ve většině případů bude i podle české právní úpravy odpovědný právě vlastník vozidla. Francouzský LB se ale zaměřuje spíše na práva poškozeného a neřeší proto podrobně otázku odpovědného subjektu. Postačí, že existuje motorové vozidlo, které je implikováno v dopravní nehodě, aby vzniklo poškozenému právo na odškodnění. Stejně tak francouzské právo nerozlišuje subjektivní odpovědnost řidiče a objektivní odpovědnost provozovatele a poškozený tak v podstatě nemá možnost a ani důvod uplatňovat nárok na náhradu škody u více subjektů.

5.2.2 Předpoklady odpovědnosti za škodu provozovatele dopravního prostředku

Jak už bylo uvedeno výše, předpokladem odpovědnosti provozovatele dopravního prostředku za způsobenou škodu je událost vyvolaná zvláštní povahou provozu dopravního prostředku, která škodu způsobila, škoda a příčinná souvislost mezi nimi. Jestliže škoda není vyvolaná zvláštní povahou provozu dopravního prostředku, je nutné odpovědnost posoudit podle ustanovení § 420.

Za **dopravní prostředky** ve smyslu § 427 se považují dráhy všeho typu, všechna motorová vozidla (např. i eskalátory), letadla a motorová plavidla. Francouzský LB tedy obsahuje užší vymezení, neboť se použije pouze pokud se jedná o motorové vozidlo a to navíc s výjimkou vozidel, která se pohybují po vlastní dráze.

Provozem se rozumí i příprava k jízdě, udržování ve stavu způsobilosti k jízdě a nutné úkony po skončení jízdy. Již samo uvedení motoru do chodu patří k provozu bez ohledu na to, kde se tak stalo (na vozovce, v garáži, na veřejně přístupném prostranství) a zda se tím uvedlo vozidlo do pohybu nebo nikoliv.⁵⁵

Francouzský LB pro svou aplikaci naopak vyžaduje aby se vozidlo nacházelo na veřejné komunikaci, pokud není v pohybu a místo příčinné souvislosti mezi škodou a „škodnou událostí“ vyžaduje tzv. implikaci motorového vozidla v nehodě.

5.2.3 Zproštění odpovědnosti provozovatele

I u objektivní odpovědnosti za škodu, jakou je odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků musí existovat výjimky. Občanský zákoník proto stanoví tzv. liberační důvody, díky kterým se provozovatel může zprostit odpovědnosti za škodu. Těmito důvody jsou:

⁵⁵POKORNÝ, M., HOCHMAN, J. *Odpovědnost za škodu právu občanském a pracovním*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde. 2008. s.71

- způsobení škody událostí, která nemá původ v provozu a již nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na provozovateli dopravního prostředku požadovat, podle ustanovení § 428 OZ

Pokud má událost svůj původ ve zvláštní povaze provozu, jde o vnitřní událost, za kterou bude provozovatel odpovědný vždy, bez ohledu na to, jestli ji mohl odvrátit nebo ne.

Liberačním důvodem je tedy pouze vnější škodní událost, jako je působení živelních přírodních sil nebo i neodvratitelné jednání třetí osoby, pokud k jejímu zamezení provozovatel vynaložil veškeré úsilí⁵⁶.

- způsobení škody zaviněním poškozeného, podle ustanovení § 441 OZ

Pokud je škoda způsobena výlučně zaviněním poškozeného a tedy škodu nevyvolala žádná okolnost, která má původ v tomto provozu, ponese si škodu sám. Má-li však škoda svůj původ zároveň v provozu, půjde o spoluzavinění poškozeného a škůdce nemůže být plně zproštěn odpovědnosti za škodu ale ponese škodu poměrně spolu s poškozeným.

Francouzský LB se při řešení těchto situací vyhýbá pojmu zavinění a uvádí pouze chybu na straně poškozeného, která podle svojí povahy může snížit nebo vyloučit právo poškozeného na odškodnění. Tudiž přestože se v LB nejedná doslova o zproštění odpovědnosti na straně škůdce, ale naopak o odnětí práva na odškodnění na straně poškozeného, výsledek je v podstatě stejný v obou právních úpravách.

5.2.4 Střet provozů

Podle ustanovení § 431 OZ, jde-li o jejich vypořádání, odpovídají provozovatelé dopravních prostředků, při střetu podle účasti na vzniku způsobené škody.

Pojem střetu provozů je širší, než pojem střetu dopravních prostředků. Ke střetu provozů může dojít, přestože nedojde k přímému fyzickému kontaktu dopravních prostředků, ale postačí vzájemné škodlivé působení obou provozů.⁵⁷

Pokud došlo při střetu provozů ke způsobení škody jiným osobám než provozovatelům, je odpovědnost těchto provozovatelů solidární. Jestliže je škoda způsobena samotným provozovatelům, rozdělí se jejich objektivní odpovědnost v poměru, v jakém přispěli ke způsobení škody.

⁵⁶ veškerým úsilím je podle R 24/70 všechna objektivně možná péče, kterou mohl provozovatel za daných podmínek vyvinout

⁵⁷ např. pokud dojde k nehodě automobilů, které se navzájem oslnily, nebo jedno vozidlo dostalo smyk na oleji vyteklém z jiného, ale i pokud vozidlo například narazí do zastaveného automobilu, s nímž řidič přerušil jízdu, ale zůstal účastníkem silničního provozu, neboť měl stále možnost zasáhnout v případě potřeby (R 39/75)

Dojde-li ke střetu vozidla s chodcem, posuzuje se odpovědnost provozovatele podle ustanovení § 427 OZ a odpovědnost chodce za škodu, kterou mohl případně způsobit na vozidle podle ustanovení § 420 OZ. Pokud řidič, který není zároveň provozovatelem také zčásti zavinil vznik škody, odpovídá podle ustanovení § 441 OZ.

Pojem střet provozů najdeme ve francouzské právní úpravě v podstatě jako součást pojmu implikace vozidla v nehodě, který je zároveň jednou z podmínek aplikace tohoto zákona. Opět tedy neřešíme přímo otázku odpovědnosti konkrétního subjektu za škodu, ale otázku práva poškozeného na náhradu této škody. Poškozený však musí vědět na koho se má o náhradu škody obrátit, tudíž se nutně dostaneme i k osobě odpovědné za škodu, kterou je řidič vozidla, pokud je zároveň jeho vlastníkem.⁵⁸

5.2.5 Návrh nového občanského zákoníku

V návrhu nového občanského zákoníku se úprava odpovědnosti za škodu nachází jednak v Hlavě III, Dílu 1, Oddílu 1, § 2624 a násl., kde jsou obsažena základní ustanovení týkající se náhrady majetkové a nemajetkové újmy, dále v Hlavě III, Dílu 1, Oddílu 2, § 2639 a násl., kde je upravena obecná povinnost nahradit škodu a jednak v Hlavě III, Dílu 1, Oddílu 2 a Pododdílu 2, kde se nachází úprava případů zvláštní odpovědnosti za škodu a konkrétně v § 2656 a násl. je upravena škoda z provozu dopravních prostředků.

Nový občanský zákoník opouští tolik kritizované pojetí škody jako škody výlučně materiální a zavádí pojem újmy, který zahrnuje jednak majetkovou újmu (škodu) a nemajetkovou újmu, což je krok, který judikatura stále odmítá učinit. Tato nemajetková újma se pak odčiní poskytnutím zadostiučinění v penězích, pokud jiný způsob nezajistí skutečné a dostatečně účinné odškodnění. Tzn., že poškozený se již nemusí domáhat odškodnění pomocí žaloby na ochranu osobnosti (viz dále), ale nárok na náhradu imateriální újmy se stává součástí náhrady škody. Přikláním se však k názoru JUDr. Elischera⁵⁹, který se domnívá, že se zákonodárcům ne zcela podařilo skoncovat s touto dualitou, kdy se nemajetková škoda nahrazuje jakousi oklikou přes institut ochrany osobnosti. Podle navrhované úpravy se totiž i nadále zásadně hradí majetková újma, zatímco nemajetková újma jen v případech zvlášť dále stanovených. Pokud je peněžitá náhrada nemajetkové újmy připuštěna jako součást náhrady škody, měla by být pravidlem.

⁵⁸ k vypořádání poškozených řidičů při střetu vozidel viz kapitola 4.3.2

⁵⁹ ELISCHER, D. *Náhrada nemateriální újmy de lege ferenda s ohledem na současné trendy deliktního práva*. Právník, 2008, č. 10, s. 1103-1107

Obecná povinnost nahradit škodu⁶⁰ je i nadále postavena na principu subjektivní odpovědnosti. Jinými slovy se vyžaduje způsobení škody zaviněným porušením právní povinnosti. Stejně jako doposud se uplatní presumpce nedbalosti, která je však výslovně stanovena v ustanovení § 2639 odst. 2. nedbale jedná ten, kdo nejedná tak, jak lze od osoby průměrných vlastností v soukromém styku očekávat.

Podle důvodové zprávy... „pokud se jedná o škodu způsobenou provozem dopravních prostředků, přejímá osnova současnou právní úpravu (§433 až 437 platného občanského zákoníku).“ Ráda bych ale upozornila na ustanovení § 2659, podle něhož...„nelze-li provozovatele určit, platí, že jím je vlastník dopravního prostředku.“ Zde se totiž právní úprava velmi podobá té francouzské, kdy odpovědnou osobou je v zásadě vlastník motorového vozidla.

⁶⁰ ustanovení § 2639 a násl. nového OZ

6 Rozsah a způsob odškodnění ve francouzském právu

Obecné předpoklady náhrady škody jsem rozebrala již v kapitole č. 3. Nyní bych se ráda věnovala konkrétnímu určení rozsahu a způsobu odškodnění u jednotlivých škod. Škodu jako takovou můžeme rozdělit na materiální a nemateriální. O škodě materiální se zmíním pouze okrajově. Pro účel diplomové práce, kterým je srovnání dvou odlišných systémů odškodnění, je podstatnější zabývat se podrobněji škodou nemateriální. Chci zejména poukázat na rozdílnou právní úpravu a rozdíl ve výši náhrady škody na zdraví u nás a ve Francii.

6.1 Materiální škoda

Materiální škoda, neboli škoda na majetku, zahrnuje veškeré následky škody způsobené na majetku jako takovém. Jde o zásah do samotné struktury majetku, ať už se jedná o věci movité, nemovité, či zvířata – přímá materiální škoda, nebo o ekonomické následky způsobené ztrátou či poškozením tohoto majetku – nepřímá materiální škoda.⁶¹

Přímá materiální škoda se týká čistě škod na vozidle. Poškozenému se z tohoto titulu nahrazují náklady na uvedení vozidla do předešlého stavu. Jedná se o výdaje na opravu, nové díly, příslušenství a vybavení vozidla.

Nepřímá materiální škoda představuje ekonomickou ztrátu přímo způsobenou nehodou. Pokud je vozidlo natolik poškozeno, že není schopno znovu se účastnit silničního provozu, je na místě náhrada výdajů na přepravu vozidla z místa nehody do nejbližší autoopravny. Dále se z tohoto titulu odškodňuje fakt, že vozidlo nebylo po určitou dobu použitelné. Výše odškodnění se odvíjí jednak od účelu použití vozidla a jednak od délky doby jeho nepoužitelnosti, která počíná dnem nehody a končí dnem započetí oprav na vozidle.⁶² Také může být hrazena cena pronájmu (půjčení) automobilu k přemístění se z místa nehody, za předpokladu, že bylo nutné takový výdaj vynaložit, aby nedošlo k ještě větší škodě.⁶³ Opravený automobil většinou zaznamená snížení své tržní ceny. Proto se také obvykle odškodňuje ztráta možnosti prodat vozidlo za stejnou cenu jako vozidlo neopravované.⁶⁴

⁶¹ LANDEL, J., NAMIN, L. *Manuel de l'assurance automobile*. Paris: L'Argus. 2003. s. 248

⁶² Rozhodnutí TGI de Nimes, 2 juillet 1993

⁶³ např.: obchodní zástupce se musí dostavit na důležitou schůzku, aby nepřišel o zisk z uzavření smlouvy. Nebo případ lékaře ambulance, který se musí zavčas dostat k pacientovi a pro tento účel použije taxi služby.

⁶⁴ Rozhodnutí TGI de Poitiers, 25 février 1987

6.2 Škoda na zdraví či životě

Francouzský výraz pro škodu na zdraví je „*dommage corporel*“. Můžeme jej přesněji přeložit jako tělesná újma či škoda. *Domage corporel* je definována jako zásah do osobnosti člověka, ať už se jedná o jeho tělesnou či psychickou integritu, zdraví nebo život.⁶⁵

Konkrétní finanční ohodnocení škody na zdraví je choulostivou záležitostí. Cenu lidského života nebo zdraví nemůžeme určit přesně.⁶⁶ Otázkou je, jak penězi ocenit tělesnou újmu, nebo ztrátu života člověka, aniž bychom jej znevýhodnili nebo naopak zvýhodnili oproti jinému poškozenému se srovnatelnou újmou. Odchyly jsou nevyhnutelné, zejména pokud jde o zranění, kde ohodnocení škody spočívá v posouzení vážnosti následků lékařem. Jak už jsem se zmínila v kapitole č. 3, účelem odpovědnosti za škodu je znovu nastolit rovnováhu, která byla porušena vznikem škody a to na náklady škůdce. Jde o to, navrátit poškozeného do stavu, ve kterém by se nacházel, pokud by ke škodě nedošlo. Celková náhrada škody musí být rovna celkové škodě, ale nesmí ji překročit. Z těchto úvah vycházel i Kasační soud (Cour de Cassation), když dospěl k závěru, že škodu nelze vyměřit paušální částkou.⁶⁷ Je proto nezbytné, aby při hodnocení škody soud posuzoval vždy konkrétní případ a vzal v úvahu veškeré aspekty života poškozeného. Proto také existuje rozsáhlá judikatura týkající se této problematiky. Vše vychází z logiky, že každý konkrétní případ je jiný a nelze zákonem nebo jiným právním předpisem určit jakou částkou je třeba ohodnotit tu kterou újmu. Je nepochybné, že zlomený prst na ruce bude mít mnohem závažnější důsledky pro profesionálního klavíristu než např. pro učitele dějepisu. Jde o klasický příklad, z kterého lze usoudit, že je nutné, aby soud suverénně rozhodoval o každém konkrétním případě a neomezil se na pouhou aplikaci ustanovení právního předpisu. Z toho pak plyne i značný rozdíl ve výši finančních částek, které přiznávají francouzské a české soudy z titulu náhrady škody na zdraví či životě. Tuto skutečnost můžeme nejlépe pozorovat u případů nehod českých občanů ve Francii. V takových případech se na náhradu škody použijí ustanovení francouzských právních předpisů⁶⁸, ale v intencích českých poměrů, neboť se posuzuje konkrétní poškozený. Docházíme potom k závěru, že pokud by se nehoda se stejnými následky stala

⁶⁵ GUEZ, P. *Droit de la réparation du dommage corporel.*, Paris: Université Paris X nanterre. 2006. s.1

⁶⁶ pokud se nejedná o újmu majetkovou, jako například ztráta na výdělků, či náklady na léčení, kde výši poznáme podle výplatních pásek, účtenek nebo faktur

⁶⁷ Rozhodnutí Kasačního soudu: Civ.1 èr, 3 juillet 1996

⁶⁸ článek 3 Úmluvy ze 4.května 1971o rozhodném právu pro dopravní nehody (Haagská konference o mezinárodním právu soukromém)

na území České republiky, poškozený by byl odškodněn částkou ve výši asi jedné třetiny částky, kterou mu přizná francouzský soud.

Znalecký posudek

Škoda na zdraví je vždy následkem určitého zranění. Je nepochybné, že k posouzení takového následku, je nezbytné, aby stav zraněného konstatoval lékař. Proto přestože mají soudy suverénní pravomoc a nejsou vázány znaleckým posudkem, obrazejí se na znalce z oboru medicíny, aby bylo jejich rozhodnutí založeno na odborných znalostech a odborném posouzení věci.

Francouzské právo rozlišuje dva druhy znaleckého posudku. A to tzv. „expertise amiable“, pokud je požadován stranami anebo „expertise judiciaire“, pokud je nařízen soudem ať už na základě žádosti státního zástupce či nikoliv.⁶⁹ Na tomto místě je dobré poznamenat, že tzv. „expertise amiable“ je nazýván také znalecký posudek který nechá provést pojišťovna v rámci šetření pojistné události.⁷⁰

Soudce vybírá znalce podle svého vlastního uvážení a jeho úlohu může omezit či rozšířit. Znalec může být vyloučen z důvodu podjatosti a pokud má sám za to, že zde takový důvod existuje, je povinen tuto skutečnost oznámit soudci. Poškozený má právo, aby u vyšetření prováděném znalcem byl přítomen jiný lékař. Většinou jde o osobního, rodinného lékaře či obvodního lékaře, který se o poškozeného staral před nehodou. Dále může být přítomen také soudce, který je pověřen kontrolou a může požadovat vysvětlení, doplnění atd.

Soudce znalci nařídí provést expertízu s úkolem:

- vyšetřit poškozeného, popsat veškerá poranění a říct, zda přímo souvisejí s nehodou
- nechat si zaslat veškerou zdravotní dokumentaci týkající se zákroků a léčby poškozeného
- určit datum ustálení zdravotního stavu (konsolidace), dobu pracovní neschopnosti
- konstatovat, zda poškozený zůstane částečně invalidní a upřesnit další vývoj
- určit rozsah estetické újmy, bolestí a sexuální újmy
- konstatovat, zda je poškozený schopen znovu vykonávat předchozí aktivity

⁶⁹ LE ROY, M. *Evaluation du préjudice corporel*. Paris: Litec. 2002. s. 215

⁷⁰ k problematice povinného ručení viz kapitola č. 8

- upřesnit které pohyby jsou pro poškozeného nemožné, nebo ztížené, popř. zda ztratil samostatnost a je nezbytné, aby využíval pomoci třetí osoby a to konkrétně ke kterým činnostem a na jakou dobu

- konstatovat, zda se stav poškozeného bude vyvíjet (zlepšovat či zhoršovat) a zda bude nutné přistoupit k novému vyšetření a v jaké lhůtě a zda stav poškozeného po konsolidaci bude vyžadovat další léčbu

- říct, zda je poškozený schopný vrátit se ke svému zaměstnání⁷¹

Znalec je povinen provést expertízu osobně a podle svého vlastního svědomí. Musí být nestranný a nezávislý a je povinen respektovat lhůty které mu soudce k provedení expertízy nařídí. Znalecký posudek nemusí být vypracován písemně, v tom případě je ale nutné nařídít ústní soudní jednání, z kterého se provede zápis.

6.2.1 Rapport Denthilac

Až do roku 2005 neexistoval oficiální seznam tělesných škod. Navíc se škody dělily na škody podléhající regresu tzv. třetích plátců (neboli škody ekonomického charakteru) a na ty, které regresu nepodléhají (neboli škody osobního charakteru). Takovéto dělení bylo nespravedlivé a proto došlo k reformě, na jejímž základě byl také vytvořen Rapport Denthilac.⁷²

Jedním z bodů programu Rady ministrů z 29.zář 2004 bylo právo na spravedlivé odškodnění škody na zdraví. Byl to popud k vytvoření pracovní skupiny v čele s předsedou Kasačního soudu Jean-Pierre Denthilacem, která byla pověřena vytvořením oficiální nomenklatury tělesných škod. Jejím cílem bylo vytvořit soustavu kategorií a podkategorií, které by charakterizovaly újmu utrpěnou poškozeným tak, aby se na základě zařazení té které újmy do určité kategorie dala vyčíslit konkrétní částka náhrady škody. Tato nomenklatura nesmí být zaměňována ani s pravidly finančního oceňování, která vyplývají z oficiálních tabulek nebo judikatury, ani s pravidly vlastního odškodňování, která podle principů odpovědnosti za škodu určují, kdo má právo na náhradu škody⁷³.

Pracovní skupina pod vedením J-P. Denthilaca se nakonec rozhodla vytvořit trojí dělení tělesných škod a to na škody způsobené přímému poškozenému, neboli oběti nehody a nepřímému poškozenému (jedná se o osoby blízké).

⁷¹ expertise de Monsieur Bidault Laurent du 21 mai 2002, TGI de Versailles,

⁷² k problematice regresu tzv. třetích plátců viz kapitola č.8.2

⁷³ DENTHILAC, J-P. *Rapport du groupe de travail chargé d'élaborer une nomenclature des préjudices corporels*. Cour de cassation. juillet 2005, s. 3, dále jen Rapport Denthilac

Dále na škody dočasné a trvalé. Faktorem, který určuje, zda jde o dočasnou či trvalou škodu je datum ustálení zdravotního stavu neboli konsolidace. **Konsolidace** je moment, kterým se stabilizují poranění a nadále mají trvalý charakter, takže už nedochází k vývoji zranění, popř. nemoci. Léčby už není třeba kromě případů; kdy je nezbytná k zamezení zhoršení stavu.⁷⁴ Datum konsolidace určí lékař ve znaleckém posudku.

A konečně dělení na škody hmotné a nehmotné. Co se týče hmotných a nehmotných škod, bylo toto názvosloví vybráno jako vhodnější varianta oproti předchozímu dělení škod na ekonomické a osobní s tím, že každá škoda na zdraví je především škodou osobního charakteru.

Samotná nomenklatura pak vypadá takto:

- A. tělesné škody způsobené přímému poškozenému
 - 1. hmotné škody
 - a) hmotné škody dočasné
 - současné léčebné výdaje
 - různé výdaje
 - současná ztráta na výdělku
 - b) hmotné škody trvalé
 - budoucí léčebné výdaje
 - výdaje na úpravu bydlení
 - výdaje na úpravu dopravního prostředku
 - pomoc třetí osoby
 - ztráta na výdělku v budoucnu
 - újma v profesní sféře⁷⁵
 - újma na vzdělání
 - 2. nehmotné škody
 - a) nehmotné škody dočasné
 - dočasná funkční neschopnost⁷⁶
 - vytrpěné bolesti

⁷⁴ LE ROY, M. tamtéž, s. 31

⁷⁵ francouzský výraz je *incidence professionnelle*, což by se dalo přesněji přeložit jako dopad škody na zdraví na profesní sféru poškozeného, podle mě je ale možné použít i výraz ztížení společenského uplatnění jak jej známe v českém právu, přestože ten je mnohem širší a zahrnuje i další škody, pro které má francouzské právo speciální pojem

⁷⁶ jde o komplikovaný překlad francouzského výrazu *déficit fonctionel permanent*, na který lze opět z části použít český výraz ztížení společenského uplatnění

- dočasná estetická újma
- b) nehmotné škody trvalé
 - trvalá funkční neschopnost
 - nemožnost vykonávání volno časových a zábavních aktivit⁷⁷
 - trvalá estetická újma
 - sexuální újma
 - nemožnost založení rodiny
 - zvláštní trvalé škody
 - škoda, která se váže

k patologicky vývojovým nemocem

B. škody způsobené nepřímým poškozeným

1. v případě smrti přímého poškozeného

- a) hmotné škody
 - náklady pohřbu
 - náklady na výživu pozůstalým⁷⁸
 - různé výdaje
- b) nehmotné škody
 - újma způsobená rozrušením ze ztráty osoby blízké
 - citová újma

2. v případě přežití přímého poškozeného

- a) hmotné škody
 - ztráta příjmu nepřímých poškozených
 - různé výdaje
- b) nehmotné škody
 - citová újma
 - výjimečné nehmotné škody

⁷⁷ francouzský pojem – *préjudice d'agrément*. Podle francouzsko-českého právníckého slovníku jde o ztížení společenského uplatnění. Pokud ale vezmeme v úvahu obsah tohoto pojmu, nemůžeme tento francouzský výraz s pojmem ztížení společenského uplatnění ztotožnit, pouze jej pod něj z části podřadit

⁷⁸ francouzský výraz – *pertes de revenus des proches* by se dal doslova přeložit jako ztráta příjmů blízkých

Je důležité mít na paměti, že Rapport Denthilac nebyl vytvořen jako rigidní nomenklatura, která by apriori vylučovala jakoukoliv další novou újmu či škodu, ale spíše jako jakýsi návod, jak jednotlivé škody klasifikovat, který může být kdykoliv upraven podle aktuálních potřeb a rozšířen o další položku. Naopak je nutné si uvědomit, že smyslem této nomenklatury není, aby byla systematicky aplikována jako celek na všechny typy tělesných škod, ale je nezbytné nechat soudci (nebo jinému orgánu náhrady škody⁷⁹) prostor pro posouzení konkrétního případu a zvážení existence té či té škody.

Samozřejmě nesmíme zapomínat, že Rapport Denthilac se týká nejen náhrady škod pocházejících z dopravních nehod, ale použije se na všechny tělesné škody, ať už je jejich původ jakýkoliv. Může se jednat o pracovní úrazy, ale i o případy náhrady škody podle obecného práva (na které se aplikuje Code civil).

Dále bych podrobně rozebrala jednotlivé škody.

6.2.2 Přímý poškozený – hmotné škody dočasné

6.2.2.1 Současné léčebné výdaje

Jedná se o náklady na léčbu, lékaře, hospitalizaci, léky, analýzy, přístroje, protézy a jiné pomůcky, ambulanci, rehabilitaci atp. Většinu z těchto výdajů hradí orgány sociálního zabezpečení jako tzv. třetí plátcí. Nicméně se běžně stává, že kromě těchto výdajů hrazených ze zdravotního pojištění, je poškozený nucen vynaložit ještě další náklady na léčbu. Pro zjištění skutečné škody je tedy nezbytné tyto dvě skupiny výdajů sečíst. Určení konkrétní výše škody potom nečiní problém, za předpokladu, že má poškozený k dispozici podklady k jejímu prokázání, jako jsou účtenky za léky, od lékaře atd. Dále je třeba aby třetí plátcí vyčíslili částky již vyplacené poškozenému a tyto údaje dodali. Ty následně od celkové částky odečtou, aby nedošlo k dvojímu odškodnění.

6.2.2.2 Různé výdaje

Do této skupiny můžeme zahrnout veškeré výdaje, které musel poškozený vynaložit v souvislosti s nehodou do data konsolidace a jejichž výši může prokázat. Výčet není uzavřený. Patří sem zejména náklady znaleckého posudku, výdaje na dopravu uskutečněnou během léčby a související s nehodou, výdaje na dočasné přizpůsobení bydlení či automobilu potřebám poškozeného během léčby, výdaje na činnosti, které poškozený nemohl během zotavování provádět, jako např. hlídání dětí, pomoc třetí osoby

⁷⁹ může to být přímo pojišťovna, pokud dojde k odškodnění smírnou cestou, popř. garanční fond

atd. Výši vynaložených částek prokazuje poškozený pomocí faktur, účtenek či rozpočtů. Co se týče pomoci třetí osoby, není nutné, aby poškozený tyto výdaje skutečně vynaložil, pokud je pomoc lékařsky odůvodněna. Touto třetí osobou může být totiž i člen rodiny, nicméně je třeba tuto částku zahrnout do náhrady škody a to podle principu *restitutio in integrum*.

6.2.2.3 Současná ztráta na výdělků

Před reformou z roku 2004 patřila tato újma pod tzv. ITT, což je zkratka pro francouzský pojem „incapacité temporaire totale“, který bychom mohli přeložit jako úplnou dočasnou invaliditu, (popř. ITP-„incapacité temporaire partielle, neboli částečná dočasná invalidita). Tento pojem zahrnoval nejen ekonomický, ale i osobní charakter invalidity a proto se z něj vyčlenila ztráta na výdělků jako samostatná újma, ryze ekonomického charakteru.

Účelem je kompenzovat dočasnou a specifickou invaliditu, která je charakterizována pracovní neschopností poškozeného. Délku pracovní neschopnosti určí lékař ve znaleckém posudku. Poškozený tak po tuto dobu nemá příjem, který by měl, kdyby ke škodě nedošlo.

Konkrétní výše škody se vypočte na základě důkazů, které poškozený, respektive tzv. třetí plátcí předloží, jako jsou výplatní pásky, potvrzení od zaměstnavatele, nebo daňové doklady.

6.2.3 Přímý poškozený – hmotné škody trvalé

6.2.3.1 Budoucí léčebné výdaje

Veškeré léčebné výdaje o kterých lze předpokládat, že budou pro poškozeného nezbytné po konsolidaci. Jde o výdaje související s hospitalizací ve zdravotnických zařízeních, rehabilitací, lékařskými vyšetřeními, lékařskými zákroky, ale i protézy a další speciální pomůcky či přístroje. Může se jednat o zákrok příležitostný, jako je např. operace kloubu, za předpokladu, že je předvídatelný a nebo se jedná o pravidelně se opakující výdaje, jako např. obnova protéz. Pokud jde o v budoucnu pravidelně se opakující výdaj, je třeba při vyčíslení škody provést kapitalizaci těchto částek.

Kapitalizace je proces vytváření fixního kapitálu.⁸⁰ Podle francouzského slovníku cizích slov, jde o systém finančních investic, kde zisky nejsou vypláceny periodicky, ale jsou přeměněny v kapitál. Pokud tyto dvě definice aplikujeme na konkrétní případ

⁸⁰ kolektiv autorů. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia. 1998. s. 369

vyčíslení škody, zjistíme, že jde o to započíst do výsledné částky náhrady škody, částku, kterou by bylo třeba vyplácet opakovaně v budoucnosti. Kapitalizace se provádí pomocí tabulek sestavených na základě demografických a ekonomických údajů, jako je délka života a úroková míra a to podle věku poškozeného. Těchto tabulek existovala a stále existuje celá řada. Žádná z nich není oficiální, ale judikatura se vždy přiklání k té nejnovější, jejíž používání se stává pravidlem. V současné době jde o tabulku publikovanou v Gazette du Palais ze 7. až 9. listopadu 2004⁸¹. Všechny tyto tabulky se čtou stejným způsobem. Najdeme si věk poškozeného, od kterého chceme začít kapitalizovat (většinou věk v době konsolidace) v levém sloupci tabulky a věk do kterého by se poškozenému částka vyplácela, pokud by šlo o rentu, v horním řádku tabulky a tím získáme koeficient, kterým se zjištěná výše škody vynásobí. Kapitalizace se potom provede ve všech případech, kde je třeba počítat s odškodněním i do budoucna (pomoc třetí osoby, ztráta na výdělků v budoucnosti atd.)

6.2.3.2 Výdaje na úpravu bydlení

Jde o částku, kterou musí vynaložit poškozený, aby uzpůsobil bydlení svému handicapu, který je následkem nehody. Pokud poškozený vynaložil takové výdaje před konsolidací, je tato částka již zahrnuta v „různých výdajích“.

Konkrétní výše se dokazuje za pomoci faktur, účtenek, ale i rozpočtů či expertíz k určení výše ceny nezbytných prací, neboť k náhradě škody není nutné, aby byly tyto výdaje již vynaloženy.

Mezi výdaje na úpravu bydlení můžeme zahrnout i náklady na stěhování nebo nájemné za větší byt, pokud potřeba většího bytu plyne z nemožnosti pohybu poškozeného ve stávajícím bytě (např. u vozíčkářů).

Pokud je nutné aby v budoucnu byly tyto výdaje znovu pravidelně vynakládány, je třeba vzít v úvahu kapitalizaci této částky.⁸²

6.2.3.3 Výdaje na úpravu automobilu

Patří sem náklady na úpravu jednoho nebo více vozidel, tak aby odpovídala potřebám poškozeného. Dále výdaje na údržbu a obnovení vozidla a náklady na zakoupení vozidla, které by mohl poškozený následně upravit svým potřebám. Je možné započíst i

⁸¹ viz příloha č. 1

⁸² např. pokud byl v bytě instalován výtah pro vozíčkáře a lze předpokládat, že bude nutná jeho pravidelná údržba, nebo výměna součástí

náklady na jinou než městskou hromadnou dopravu a ti v případě, že je pro poškozeného obtížné či nemožné využívat MHD.

6.2.3.4 Pomoc třetí osoby

Jedná se o trvalou asistenci třetí osoby u každodenních úkonů poškozeného. Asistence třetí osoby je nutná k ochraně poškozeného a k náhradě ztráty jeho autonomie při aktech běžného života, jako např.: vstát, umýt se, najíst se, uložit se, přemísťovat se z místa na místo atd.⁸³ Jedná se o výdaje v období po konsolidaci v horizontu delšího časového období nebo do konce života poškozeného. Pokud by šlo o výdaje v době před konsolidací, je třeba je započíst do „různých výdajů“. Náhrada výdajů za pomoc třetí osoby se provádí i v případě, že takovou asistenci vykonává někdo z členů rodiny poškozeného či osob blízkých.

Samotnou výši těchto výdajů vypočteme tak, že zjistíme částku, kterou je třeba vynaložit za celý rok a tu následně kapitalizujeme pomocí tabulky Gazette du palais 2004 s ohledem na věk poškozeného v době konsolidace. Vycházíme ze znaleckého posudku, kde je určeno jak často je nutné takovou pomoc poskytnout, kolik hodin denně, pro jaké úkony a zda je třeba kvalifikované osoby či nikoliv. Honorář za tuto asistenci je odvozen od aktuální minimální mzdy, pokud se jedná o nekvalifikovanou pomoc.

6.2.3.5 Ztráta na výdělků v budoucnu

Účelem je odškodnit ztrátu nebo snížení příjmu poškozeného. Tato je způsobena ztrátou zaměstnání, nebo nutností práce na částečný úvazek v důsledku specifické invalidity poškozeného, způsobené nehodou. Nepatří sem výdaje na rekvalifikaci nebo změnu zaměstnání, protože jde pouze o nepřímé důsledky škody.⁸⁴

K vypočtení konkrétní částky musíme určit roční ztrátu na výdělků a to tak, že srovnáme příjmy kterých dosahoval poškozený před nehodou a po nehodě. Dále ji musíme kapitalizovat až do věku obvyklého odchodu do důchodu, s přihlédnutím k možnému vývoji kariéry poškozeného.

⁸³ Circulaire du Ministère des Affaires sociales du 5 juin 1993

⁸⁴ odškodňuje se jako „újma v profesní sféře“, kam patří i ztráta na důchodu, která by ale logicky měla patřit právě do této skupiny

Pokud poškozený v době nehody ještě nepracoval (většinou u studentů), je nutné vzít v úvahu fakt, že je tímto zbaven možnosti získat příjem a škoda se musí vyčíslit odhadem.⁸⁵

Od takto zjištěné částky je nutné následně odečíst dávky vyplacené orgánem sociálního zabezpečení, aby nedocházelo k dvojitmu odškodnění.

6.2.3.6 Újma v profesní sféře

Jedná se o doplnění předchozí skupiny škod. Jejím účelem není nahradit ztrátu příjmu, ale vnější dopad škody na profesní sféru poškozeného, jako je znehodnocení na trhu práce, zvýšená obtížnost při výkonu zaměstnání, nutnost opustit stávající zaměstnání, nutnost najít si zaměstnání, které je poškozený schopen vykonávat vzhledem ke svému handicapu. Dále sem budou spadat také výdaje spojené s přeřazením na jiný druh práce, přeškolením či rekvalifikací a také náhrada za ztrátu na důchodu, kterou poškozený utrpí, protože se mu bude důchod počítat z jiného základu, než by se počítal, pokud by vykonával stejnou práci jako před nehodou.

U dětí a studentů je opět možné škodu pouze odhadnout.

V již zmiňovaném případě Sichrovská c/ AXA FRANCE IARD soud poškozené kromě ztráty na výdělků v budoucnu přiznal i náhradu škody z titulu újmy v profesní sféře a to ve výši 60 000€.

6.2.3.7 Újma na vzdělání

Má za úkol odškodnit zmeškanou dobu studia a vůbec možnost studium dokončit. Je nutné zohlednit šanci, kterou měl poškozený k ukončení studia. Škoda se hradí paušální částkou za rok studia a ta je tím vyšší, čím vyšší je vzdělání. U poškozené, která byla přijata na VŠ pedagogického směru, přičemž ani neměla možnost nastoupit do prvního ročníku, protože se nehoda stala ještě před zahájením studia, soud přiznal z tohoto titulu částku ve výši 10 000€.⁸⁶

⁸⁵ Rozhodnutí TGI de Paris, Civ. 19ème., 28 avril 2009, Sichrovská c/ AXA FRANCE IARD - případ studentky, která byla zraněna před nastoupením do prvního ročníku VŠ. Následky nehody jí neumožnily dokončit studium, ani pracovat v oboru, který měla studovat. Přesto soud přihlédl k tomu, jakou měla šanci VŠ dokončit a najít si zaměstnání v daném oboru a vyčíslil škodu podle mzdy běžně dosahované a poškozené po kapitalizaci přiznal částku 212 795,42€.

⁸⁶ Rozhodnutí TGI de Paris, Civ. 19ème., 28 avril 2009, Sichrovská c/ AXA FRANCE IARD

6.2.4 Přímý poškozený – nehmotné škody dočasné

6.2.4.1 Dočasná funkční neschopnost

Účelem je odškodnit dočasnou invaliditu, ve smyslu neschopnosti normálně fungovat v běžném životě. Tato újma představuje pro poškozeného ztrátu nebo snížení kvality života v období do konsolidace. Projevuje se zejména nemožností vykonávat soukromé aktivity, dočasnou sexuální újmu, oddělením poškozeného od rodiny a blízkých v období hospitalizace atp.

Je na lékaři, aby se ve znaleckém posudku vyjádřil k délce trvání tohoto deficitu.

Konkrétní výše částky škody se potom odvíjí od čisté měsíční minimální mzdy, vynásobené počtem měsíců této funkční neschopnosti.

6.2.4.2 Vytrpěné bolesti

Veškeré fyzické a psychické útrapy, bolesti a problémy s tím spojené, které poškozený utrpěl ode dne nehody až do konsolidace. Zejména bolesti pocházející ze zranění, ale i následné léčby. Bolesti v období po konsolidaci už musíme započítat do „trvalé funkční neschopnosti“.

Bolest je velmi subjektivní pocit, přesto je třeba ji nějakým způsobem vyjádřit pro účely náhrady škody. Proto je opět nutné obrátit se na znalce z oboru medicíny, kteří mají zkušenosti a dokáží přibližně určit, jak je které zranění a jeho léčba bolestivá. Lékař ve znaleckém posudku ohodnotí stupeň bolesti na stupnic od jedné až do sedmi, přičemž musí vzít v úvahu vážnost úrazu, či nemoci, vážnost následků, počet a intenzitu lékařských zásahů, délku hospitalizace, komplikace, nutnost analgetik, případnou obavu z trvalé invalidity a různé další možné aspekty, které je zároveň povinen popsat a vysvětlit.⁸⁷ Soud při rozhodování přihlédne ke stupni bolesti a na základě existující konstantní judikatury přizná poškozenému konkrétní částku. Např. v případě poškozeného, u kterého došlo k otevřené zlomenině a zhmoždění nohy a následně podstoupil chirurgický zákrok, znalec ohodnotil bolesti stupněm 5 a soud mu z tohoto titulu přiznal náhradu škody ve výši 10 700€.⁸⁸

⁸⁷ stupeň 1 – velmi mírné bolesti, stupeň 2 – mírné bolesti, stupeň 3 – mírnější bolesti, stupeň 4 – středně závažné bolesti, stupeň 5 – dost závažné bolesti, stupeň 6 – závažné bolesti, stupeň 7 – velmi závažné bolesti

⁸⁸ Rozhodnutí TGI de Belford, 26 juillet 2002, Vinez c/ Beugont

6.2.4.3 Dočasná estetická újma

Tato újma je většinou automaticky uznávána v období po konsolidaci. Nicméně se na ni zapomíná v průběhu léčby, kdy u poškozeného dochází ke zhoršení fyzického stavu a vzhledu a proto je neméně důležitá (zejména u vážných zranění a případů těžkých popálenin). Souvisí i s tím, že je poškozený nucen podrobit se pohledům okolí.

Znalec ohodnotí tuto újmu ve znaleckém posudku stejným způsobem jako u bolesti, na stupnici od 1 do 7.

6.2.5 Přímý poškozený – nehmotné škody trvalé

6.2.5.1 Trvalá funkční neschopnost

Podle definice Evropské komise se jedná o definitivní redukci fyzického, psychického, nebo intelektuálního potenciálu, která vznikla zásahem do anatomické a fyzické integrity, k níž se přidávají bolesti fyzického i psychologického rázu, které jsou obvykle vázány na následky nemoci či úrazu v běžném životě.⁸⁹

Tato újma se dotýká osobní sféry života, neboť poškozený se musí potýkat se ztrátou samostatnosti, kvality každodenního života, zhoršením fyziologických funkcí, stavem trvalé bolesti a existenčními problémy, které se k tomu vážou.

Soud při rozhodování bere v úvahu míru snížení funkčnosti poškozeného, kterou určí lékař ve znaleckém posudku a dále povahu následků a věk poškozeného. Při výpočtu výše škody je opět třeba provést kapitalizaci zjištěné částky.

6.2.5.2 Nemožnost vykonávání volno-časových aktivit

Podle definice Odvolacího soudu v Paříži (Cour d'appel de Paris) se jedná o snížení radosti ze života, způsobené zejména nemožností nebo obtížností vykonávat některé obvyklé zábavní aktivity. Kasační soud k této újmě doplnil, že vyplývá ze ztráty kvality života a neznamena pouze nemožnost vykonávat zábavní nebo sportovní aktivity, ale také ztrátu normální radosti ze života. Může jít třeba o ztrátu chuti, nebo možnosti věnovat se četbě.

Účelem je především odškodnit nemožnost pravidelně praktikovat sportovní aktivity, kterým se poškozený věnoval před zraněním, ale i jiné činnosti. Např. poškozený se

⁸⁹ konference Akademie evropského práva z 8. a 9. června 2000

zhmožděninou nohy, kterému byla lékařem zakázána jakákoliv fyzická aktivita vyžadující intenzivnější námahu na levou nohu, včetně procházek, byl odškodněn částkou 4 500€.⁹⁰

Stupeň určí lékař ve znaleckém posudku na stupnici od 1 do 7 a soud při rozhodování přihlíží k věku, pohlaví, osobní i profesní situaci poškozeného.

6.2.5.3 Trvalá estetická újma

Účelem je nahradit újmu způsobenou nutností prezentovat se na veřejnosti ve zhoršeném fyzickém stavu. Jde zejména o jizvy, které poškozenému zůstaly na viditelné části těla, ale i jiné deformace a stopy které zranění zanechalo na poškozeném.

Tato újma má striktně osobní charakter. Lékař ve znaleckém posudku popíše povahu a rozsah zhoršení fyzického stavu poškozeného po konsolidaci a klasifikuje jej stupněm od 1 do 7. Soud pak na toto hodnocení odkazuje a při rozhodování přihlíží k věku, pohlaví, rodinnému stavu, profesi a dalším aspektům života poškozeného.⁹¹ Nesmíme ale zapomínat, že se soud znaleckého posudku nemusí držet a naopak je povinen rozhodnout podle vlastního uvážení. Z toho důvodu považují za správné, aby soudce poškozeného viděl a mohl na vlastní oči posoudit jeho stav, popř. aby vyžadoval ve znaleckém posudku alespoň fotografickou dokumentaci. V praxi se tak ale neděje a soudy nechávají posouzení fyzického vzezření poškozeného na znalci.

Při určení konkrétní výše škody se soudy opět řídí konstantní judikaturou.

6.2.5.4 Sexuální újma

Pokud následky zranění způsobují poškozenému újmu dotýkající se sexuální sféry jeho života, je třeba takovou újmu odškodnit. Může jít jednak o poškození sexuálních orgánů, jednak o ztížení nebo ztrátu schopnosti vykonat sexuální akt anebo o ztrátu potěšení ze sexuálního života nebo ztrátu libida.

K dopadu následků zranění na sexuální život poškozené se vyjádří lékař ve znaleckém posudku klasifikací újmy podle stupnice od 1 do 7.

⁹⁰ Rozhodnutí TGI de Belford, 26 juillet 2002, Vinez c/ Beugont

⁹¹ je nepochybné, že jizvy a další deformace (zejména v obličejové části) budou mít větší následky pro osobu ženského pohlaví, pro člověka mladého, pro osobu, která vykonává profesi při které je nezbytné prezentovat se na veřejnosti, pro osobu nezadanou atd. Ke všem těmto aspektům soudy přihlížejí

Znovu se jedná o újmu zcela osobního charakteru, proto je nezbytné, aby soudy posuzovaly případ od případu a přihlížely k věku poškozeného, osobní a rodinné situace a závažnosti následků škody pro sexuální život poškozeného.⁹²

6.2.5.5 Nemožnost založení rodiny

Jedná se o situaci, kdy je handicap takového rázu, že poškozený v jeho důsledku ztratí naději uskutečnit plány v oblasti „normálního“ rodinného života (založit rodinu, vychovávat děti).

Znovu je nutné tyto případy hodnotit in concreto a to zejména podle věku poškozeného.

6.2.5.6 Zvláštní trvalé škody

Skupina škod, které nejsou typické a nelze je tedy zařadit do žádné jiné kategorie. Vytvořením této kategorie dala pracovní skupina J-P Denthilaca najevo, že nomenklatura nemá být rigidní a že soudy mají rozhodovat pružně a vždy hodnotit konkrétní danou kauzu.

6.2.5.7 Škody, které se vážou k patologicky vývojovým nemocem

Jde o nevyлéčitelné nemoci, jako AIDS nebo hepatitida C, které se mohou vyvíjet, zhoršovat a tedy samotná možnost tohoto vývoje se stává újmu. Nákaza takovou chorobou však musí být v příčinné souvislosti s nehodou, ve smyslu, že pokud by k nehodě nedošlo, poškozený by se nenakazil.⁹³

6.2.6 Nepřímí poškození

Kromě přímého poškozeného, tedy oběti nehody, jsou jejími následky ovlivněny i osoby blízké osobě poškozeného. Francouzské právo legální definici osoby blízké nezná. Používá slovo „proches“ což v překladu znamená doslova „blízcí“. Nicméně významově jsou tyto termíny totožné, proto budu nadále používat pojem „osoba blízká“.

⁹² v případě Sichrovská c/ AXA FRANCE IARD, kde poškozená je svobodná žena ve věku 28 let soud přiznal náhradu škody ve výši 10 000€

⁹³ např. poškozený je hospitalizován v nemocnici po autonehodě a při transfúzi krve se nakazil.

Judikatura sem řadí manžela, druha či partnera, děti, rodiče, vnuky, prarodiče, sourozence atd. Výčet není uzavřený a spíše než na příbuzenském vztahu záleží na citovém poutu a skutečném vztahu mezi těmito osobami.

Osoby blízké mají právo na náhradu újmy, kterou osobně utrpěli v souvislosti se zraněním či smrtí přímého poškozeného.

6.2.7 Nepřímý poškozený – újma způsobená smrtí přímého poškozeného

6.2.7.1 Náklady pohřbu

V případě, že poškozený zemřel v důsledku nehody, je třeba nahradit osobám blízkým náklady, které vynaložily na pohřeb a hrob. Výše škody se určí podle doložených faktur.

6.2.7.2 Ztráta příjmu osob blízkých

V tomto případě se odškodňují pouze osoby, na jejichž výživě se poškozený podílel. Nejčastěji jde o děti, manžela, popř. druha či partnera.

Smrt poškozeného má obvykle za následek snížení příjmu jeho rodiny (manžela a dětí, k nimž má vyživovací povinnost). Účelem náhrady škody, jako u ostatních případů, je navrátit poškozené (tedy osoby blízké přímého poškozeného) do stavu (respektive finanční situace) ve kterém se nacházely před smrtí přímého poškozeného.

Abychom zjistili, jak tato újma ovlivňuje celkový příjem osob blízkých, musíme vycházet z průměrného ročního příjmu rodiny, před nehodou. Tzn., že musíme doložit roční příjmy za několik posledních let nejen poškozeného, ale i všech členů rodiny, kteří přispívali na domácnost a to pomocí výplatních pásek či daňových dokladů. Při výpočtu škody, musíme vzít v úvahu částku, kterou měl poškozený pro pokrytí vlastních potřeb a to tak, že ji odečteme od celkového ročního příjmu domácnosti. Je velmi obtížné určit přesné číslo, ale obvykle se odhaduje na 20% z celkového příjmu domácnosti. Vdově (vdovci) se pak přiznává 40% až 50% čistého příjmu manžela a dětem asi 15%.⁹⁴

⁹⁴ LE ROY, M. tamtéž s. 134

6.2.7.3 Různé výdaje osob blízkých

Nejrůznější výdaje, které musely osoby blízké vynaložit v souvislosti s následky nehody. Jde např. o náklady na dopravu, stravu či dokonce ubytování v případě, kdy přímý poškozený pobýval ve zdravotnickém zařízení vzdáleném od bydliště jeho rodiny a ta jej chodila po dobu léčení pravidelně navštěvovat.

Výši výdajů musí nepřímý poškozený doložit fakturami či účtenkami.

6.2.7.4 Citová újma

Jedná se o škodu morální. Ve Francii se dlouhou dobu vedla diskuze zda a jakým způsobem morální škody nahradit. Již před Rapportem Denthilac existovala judikatura, která jasně dávala najevo, že morální škoda být odškodněna musí a fakt, že ji nelze přesně vyčíslit, nesmí mít za následek její úplné opomíjení. Nahradit ztrátu osoby blízké možné není, ale soudy se pokoušejí alespoň zmírnit bolest a žal, který smrt poškozeného způsobila. Proto není možné přistupovat k náhradě morálních škod, jako k odškodňování z principu a spokojit se s přiznáním symbolické částky, ale je třeba vzít v úvahu konkrétní situaci.

Citová újma je tedy újma způsobená osobě blízké smrtí přímého poškozeného. Soudy při posuzování citové újmy hodnotí zejména vzájemný vztah přímého poškozeného a osoby blízké, citové pouto, které mezi nimi bylo, ale i další hlediska, jako je věk, ale i třeba délka trvání manželství. Judikatura Kasačního soudu zná případ manželů, kteří podali žádost o rozvod a před smrtí manžela žili dlouhou dobu odděleně a proto soud usoudil, že zde již nebylo žádné citové pouto a náhradu škody z titulu citové újmy vdově nepřiznal.⁹⁵ Naopak citová újma manželky po 47 letech manželství byla odškodněna částkou 22 000€.⁹⁶

6.2.7.5 Újma způsobená rozrušením ze ztráty osoby blízké

Na první pohled by se mohlo zdát, že je tato újma totožná s citovou újmou. Jde o problém v překladu francouzského výrazu „prejudice d'accompagnement“. Čestina takové slovo nezná, proto je třeba tento pojem objasnit z hlediska jeho obsahu.

Je to morální škoda, kterou utrpěly osoby blízké během léčby poškozeného až do jeho smrti (v případě, že poškozený nezemřel na místě nehody). V podstatě jde o to,

⁹⁵Rozhodnutí Kasačního soudu: Civ. 1er, 7 octobre 1992

⁹⁶ Rozhodnutí TGI de Paris, Civ. 19ème, 17 mars 2006, Clouzet et autres / BCF et autres

odškodnit rozrušení, otřes způsobený jednak smrtí poškozeného, ale i tím, že je osoba blízká nucena dívat se na to, jak poškozený trpí.

Soud musí vzít opět v úvahu citové pouto a vzájemný vztah, ale zejména skutečnost, zda osoba blízká sdílela s poškozeným život, tedy společnou domácnost.

6.2.8 Újma způsobená osobám blízkým v případě přežití přímého poškozeného

6.2.8.1 Ztráta příjmu osob blízkých

Stejně jako v případě smrti poškozeného, dojde i v případě jeho přežití ke ztrátě či snížení příjmu celé jeho domácnosti. Poškozený je v důsledku handicapu, který je následkem nehody, nucen čelit ztrátě zaměstnání, nebo mu jeho fyzický stav dovolí pracovat pouze na částečný úvazek. Má tedy nižší příjem než by měl pokud by k nehodě nedošlo a tím pádem se sníží příjem i celé jeho domácnosti.

Výpočet se provádí stejně jako v případě smrti poškozeného, tedy se vychází z průměrného ročního příjmu rodiny.

Dále je třeba odškodnit ztrátu zaměstnání či snížení příjmu osoby blízké, která byla nucena opustit zaměstnání, nebo pracovat na částečný úvazek, aby mohla být přítomna u poškozeného po dobu jeho léčby. Tady si soudy musí dát pozor na případné dvojí odškodnění, pokud již byla přiznána náhrada škody z titulu pomoci třetí osoby.

6.2.8.2 Různé výdaje osob blízkých

Jde o totožné výdaje jako v případě smrti přímého poškozeného. Nejčastějším a téměř nediskutovaným výdajem jsou náklady na dopravu za poškozeným, který je hospitalizován v nemocnici popř. dlouhodobě pobývá ve zdravotnickém zařízení. Co se týče nákladů na stravu a ubytování osob blízkých, jedná se zejména o případy, kdy je poškozený umístěn v zařízení pro dlouhodobě nemocné a vzhledem ke vzdálenosti tohoto zařízení od místa bydliště nepřímého poškozeného jsou tyto výdaje nevyhnutelné.

6.2.8.3 Citová újma

Citová újma je osobám blízkým způsobena nejen v případě kdy poškozený následkem nehody zemře, ale i v případě jeho přežití.

Osoby blízké, které mají určité citové pouto a vztah s poškozeným jsou ovlivněny i tím, že jsou nuceny dívat se jak tato oběť nehody trpí. Vnímání handicapu poškozeného

jeho blízkými bude záležet i na vážnosti jeho zranění a především trvalých následcích nehody.

6.2.8.4 Výjimečné nehmotné škody

Cílem je odškodnit změny v životě osob blízkých, které nastaly z důvodu soužití s poškozeným. Osoba blízká tak musí čelit rozrušení a problémům, vzešlým ze společného života s obětí nehody, která má určitý handicap.

Častým případem je i odškodnění sexuální újmy osoby blízké, tedy manžela přímého poškozeného. Je zřejmé, že pokud došlo k sexuální újmě u přímého poškozeného, muselo k ní dojít i u jeho manžela či partnera.

6.2.8.5 Způsob vyplacení náhrady škody

Soud je při rozhodování o přiznání náhrady škody suverénní i v otázce jakým způsobem bude částka poškozenému vyplacena. Zda půjde o peněžitý důchod a poškozenému bude v pravidelném časovém intervalu vyplácena určitá část z celkového odškodnění anebo se mu vyplatí celá částka najednou, popř. kombinace obou těchto způsobů.

V praxi většinou poškozený i škůdce požadují, aby soud rozhodl, aby byla částka poškozenému vyplacena najednou. Toto řešení se zdá výhodnější pro obě strany. Poškozený se sám může rozhodnout jak s odškodněním naloží. Soudy ale rozhodují v zájmu poškozeného a proto se můžeme setkat i s případem, kdy byla poškozené přiznána náhrada škody z titulu pomoci třetí osoby, jako doživotní peněžitý důchod, který bude vyplácen každé tři měsíce a z ostatních titulů jako jednorázová peněžitá částka.⁹⁷

⁹⁷ Rozhodnutí TGI de Paris, Civ. 19ème., 28 avril 2009, Sichrovská c/ AXA FRANCE IARD

7 Rozsah a způsob odškodnění podle českého práva

Rozsah náhrady škody znamená výši náhrady škody, neboli kolik konkrétně má škůdce poškozenému nahradit.

Způsob náhrady škody připadá v úvahu dvojitý. Buď se jedná o uvedení v předešlý stav anebo o náhradu škody v penězích. Možná je i kombinace obou těchto způsobů.

7.1 Škoda na majetku

Při škodě způsobené poškozenému na jeho věcech se hradí veškerá skutečná škoda a to co poškozenému ušlo, neboli ušlý zisk (viz výše). U dopravních nehod se tak bude jednat především o škodu způsobenou přímo na vozidle, ale také hodnotu spotřebovaných pohonných hmot⁹⁸. Úprava odškodnění materiální škody je tak v podstatě stejná v obou právních systémech. Ušlý zisk podle českého práva je tedy srovnatelný s pojmem nepřímé materiální škody.

Občanský zákoník ve znění před novelou provedenou zákonem č. 509/1991 Sb. vycházel z priority naturální restituace a náhradu jiné škody (ušlého zisku) umožňoval přiznat jen v případě, že škoda byla způsobena úmyslně a její nepřiznání by se přičilo pravidlům socialistického soužití.⁹⁹ Dnes je primárním způsobem náhrady škody podle § 442 odst. 2 peněžitá náhrada. Poškozený si tak může za poskytnuté odškodnění poměrně rychle obstarat shodnou věc a škodu tak odstranit. Pokud ale poškozený požádá o náhradu škody navrácením do předešlého stavu, hradí se škoda tímto způsobem, jestliže je to možné a účelné. Např. se poškozená věc opraví, nebo škůdce dodá poškozenému věc novou atd., tak aby se poškozený ocitl ve stavu před škodnou událostí.

Při určení výše škody na věci se podle ustanovení § 443 OZ vychází z ceny věci v době jejího poškození. Určit výši peněžní náhrady je možné buď porovnáním toho, o co se snížil poškozením majetkový stav poškozeného anebo náhradou nákladů potřebných k uvedení věci do stavu před poškozením. Účelem je aby si poškozený mohl opatřit stejné množství věcí téhož druhu a stejné kvality. Výslednou cenou je tedy cena obvyklá, za kterou je možné v daném místě a čase pořídit náhradní věc. Pokud se jedná o věc novou, poskytuje se náhrada v plné výši. U věci opotřeбенé judikatura zastává názor, že je třeba přihlídnout k tomu, zda věc opravou nebyla zhodnocena oproti stavu v jakém byla před

⁹⁸ R 27/77

⁹⁹ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck. 2009. s. 1284

poškozením. V takovém případě se musí částka odpovídající jejímu zhodnocení odečíst, aby nedošlo k bezdůvodnému obohacení na straně poškozeného.¹⁰⁰ Odborná veřejnost však názor, že se opravou vozidlo může zhodnotit zpochybňuje. Jde o to, že pokud jsou poškozené díly u vozidla nahrazeny novými, mělo by tedy dojít ke zhodnocení vozidla. Je však třeba myslet na to, že obvyklou cenou vozidla, ze které se při náhradě škody vychází, je cena vozidla jako celku, ne jeho jednotlivých dílů. Řešením této otázky je nález Ústavního soudu ČR ze dne 19.3.2008. Ústavní soud zde vyslovil názor, že skutečná hodnota havarovaného automobilu je vždy nižší než původní hodnota opotřebeného vozidla a poškozený tedy nemůže doplácet na nehodu. Soud se při svém rozhodování nesmí spokojit s mechanickou aplikací zákona. Pokud má pochybnosti, jestli nedošlo ke zhodnocení vozidla, musí provést další dokazování, které objasní, zda např. nemohla být oprava provedena i jiným způsobem, než použitím nových dílů atd. Je ale v dnešní době vůbec reálné opravu vozidla provést bez použití nových dílů? Na tomto místě musím souhlasit s Mgr. Kotradym, podle kterého poškozenému přičítat k tíži pokud si nechal vozidlo opravit v autorizovaném autoservisu.¹⁰¹

7.2 Škoda na zdraví

Podobnou nomenklaturu jakou zná francouzské právo v podobě Rapportu Denthilac, česká právní úprava neobsahuje. Vychází z Občanského zákoníku, kde jsou jednotlivé újmy přímo taxativně stanoveny a to v § 444 a násl.

Náhrada škody na zdraví se zcela logicky provádí pouze v penězích a to formou peněžitého důchodu nebo jednorázově. Je třeba rozlišit, jestli při způsobení škody došlo k újmě na zdraví poškozeného nebo k usmrcení. Podle toho se pak hradí u újmy na zdraví: bolesti a ztížení společenského uplatnění, účelné náklady spojené s léčením a ztráta na výdělku a u újmy způsobené usmrcením: jednorázové odškodnění náležející pozůstalým a přiměřené náklady spojené s pohřbem.

7.2.1 Bolesti a ztížení společenského uplatnění

Odškodňování bolestí a ztížení společenského uplatnění je nejdiskutovanější problém celého systému odškodňování a to nejen autonehod. Právě tady si totiž můžeme všimnout velkého rozdílu ve finančních částkách, které jsou vypláceny jako náhrada škody ve

¹⁰⁰ např. R 54/2003

¹⁰¹ KOTRADY, P. *Náhrada škody způsobené na používaném vozidle*. Právní rádce, 2008, č. 11, s. 12-14

Francii a u nás. Jedná se o újmy nemajetkové povahy a tudíž vlastně nejde o odškodnění, ale o satisfakci, neboli jakési zmírnění následků škody, což je hlavním rozdílem oproti francouzské úpravě, kde jde o skutečnou náhradu škody, tak aby se poškozený v podstatě vrátil do stavu (alespoň finančně), v jakém se nacházel před vznikem škody.

Bolesti a ztížení společenského uplatnění jsou stanoveny v § 444 OZ a odškodňují se podle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva práce a sociálních věcí č. 440/2001 Sb., kterou byla zrušena předešlá vyhláška č. 32/1963 Sb., která již nevyhovovala společenským poměrům.

Bolestné se poskytuje za bolest způsobenou škodou na zdraví, jejím léčením nebo odstraňováním jejích následků. Na rozdíl od bolestného podle francouzské právní úpravy sem patří např. i bolesti, které poškozený vytrpěl při rehabilitaci. Bolest lékař ohodnotí podle již zmíněné vyhlášky v lékařském posudku a vyjádří ji počtem bodů podle příloh 1 a 3 této vyhlášky, kde jsou obodovány jednotlivé úrazy. Lékařský posudek se vydává, jakmile je zdravotní stav poškozeného ustálený. Tento okamžik je shodný s francouzským pojmem konsolidace. Lékař v posudku vychází z informací od předchozích ošetřujících lékařů a přihlíží k rozsahu a způsobu poškození, závažnosti, průběhu léčení, náročnosti léčby a případným komplikacím.

Ztížením společenského uplatnění jsou všechny následky, které mají trvalý a ustálený charakter a mají nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v normálním životě s ohledem na jeho věk v době vzniku škody. Budou sem patřit zejména potíže při uspokojování životních a společenských potřeb včetně výkonu povolání nebo jeho přípravy, uplatnění se v rodinném, kulturním, sportovním, ale i třeba politickém životě.¹⁰² Ztížení společenského uplatnění je tedy velmi široký pojem a zahrnuje několik kategorií podle Rapportu Denthilac, jako je funkční neschopnost, nemožnost vykonávání volno časových aktivit, nemožnost založení rodiny, sexuální újma a také estetická újma. V lékařském posudku, který se ale vydává až po jednom roce od okamžiku kdy ke škodě došlo, se opět stanoví počet bodů podle příloh 2 a 4 vyhlášky č. 440/2001 Sb. o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění.

Výše odškodnění jak bolestí, tak ztížení společenského uplatnění se určí na základě bodového ohodnocení v lékařském posudku a to tak, že hodnota jednoho bodu činí 120 Kč. Před účinností této nové vyhlášky činila hodnota jednoho bodu pouhých 30 Kč. Zdá se tedy, že došlo ke zlepšení situace ve prospěch poškozených. I přesto je ale takovéto hodnocení újmy nedůstojné, pokud vezmeme v úvahu, že např. omezení hybnosti páteře

¹⁰² např. omezení ve stravování, při fyzických úkonech, péči o děti, sportování atd.

těžkého stupně je v příloze č. 2 vyhlášky ohodnoceno 200 body, což činí 24 000 Kč a předpokládáme, že takový handicap představuje pro poškozeného značné omezení v normálním životě. Soud sice může výši odškodnění, stanovenou na základě bodového hodnocení v lékařském posudku přiměřeně zvýšit, tak aby mezi výší odškodnění a újmou existovala proporcionalita, ale pouze ve zvlášť výjimečných případech, hodných mimořádného zřetele. Je však třeba také vzít v úvahu, že ne vždy se poškození s náhradou škody obrací na soud, ale častá je situace kdy je odškodnění vyřízeno v rámci likvidace pojistné události. Navíc je v této základní výměře již zahrnuto zvýšení hodnocení, které provedl sám lékař, pokud konstatoval, že škoda na zdraví vyžadovala náročný nebo mimořádně náročný způsob léčení a nebo vedla ke zvlášť těžkým následkům, které podstatně omezují, významně mění, nebo znemožňují další uplatnění v životě poškozeného.

Nevhodnost a nespravedlnost právní úpravy, která lidské zdraví počítá na body si uvědomují i někteří odborníci. Advokáti tak postupně opouštějí vyčíslování škody podle předmětné vyhlášky a často v žalobách požadují částku ve výši, která se jim jeví jako spravedlivá.¹⁰³ Stávající úprava byla dokonce shledána v rozporu s ústavním pořádkem a napadena u Ústavního soudu. Obvodním soudem pro Prahu 1 byl podán návrh na zrušení § 444 odst. 2, který je zmocňovacím ustanovením k vyhlášce č. 440/2001 Sb. z důvodu jeho rozporu s právem na ochranu života, zdraví a lidské důstojnosti. Ústavní soud ve svém nálezu sp.zn.Pl. ÚS 50/05 návrh zamítl a konstatoval, že § 444 sám o sobě není protiústavní a že návrh obsahově směřuje k zamítnutí vyhlášky č. 440/2001 Sb., k čemuž Ústavní soud není zmocněn. Navíc uvedl, že soudce má možnost posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem a pokud dojde k závěru, že je s ním v rozporu, je povinen jej nepoužít a dále zdůraznil princip proporcionality, tzn., že soudce má sám posoudit zda je výše odškodnění úměrná újmě a interpretovat předpis souladu s tímto principem.

Ústavní soud tak vyjádřil názor, že vyhláška a její paušální oceňování újmy není protiústavní a soudy ji tak budou nadále aplikovat a vycházet ze znaleckých posudků a bodového ohodnocení. popř. vyjádří jiný názor a vyhlášku neaplikují, což ovšem znamená, že budou muset takový postup ve svém rozhodnutí odůvodnit.

Nepřísluší mi hodnotit rozhodnutí Ústavního soudu, nicméně souhlasím s názorem, že celý systém náhrady škody bolestí a ztížení společenského uplatnění je nedůstojný nespravedlivý vůči poškozeným a jeho právní úprava by neměla být postavena na hodnocení zdraví a života člověka podle tabulek a bodů. Stejně jako je tomu ve Francii by

¹⁰³ DOLEŽAL, A., DOLEŽAL, T. *Několik poznámek k aktuálním rozhodnutím soudů ve věcech náhrady škody na zdraví a kompenzace imateriální újmy*. Právní rozhledy. 2008. č. 15. s. 563

měl soudce dle svého vlastního uvážení a po prokázání skutečného stavu poškozeného a následků s kterými je nucen se vypořádat, rozhodnout jaká částka umožní poškozenému žít pokud možno na stejné úrovni jako před poškozením. Tento krok tedy zůstává na zákonodárcích.

7.2.2 Účelné náklady spojené s léčením

Jedná se o náklady vedoucí k vyléčení nebo ke zlepšení zdravotního stavu poškození. Patří mezi ně vlastní náklady na vyléčení, jako třeba protézy a jiné zdravotní pomůcky, náklady na stravování, které překračují rámec běžného stravování, náklady na rehabilitaci ale i náklady, které nejbližší příbuzní vynaložili na návštěvy poškozeného ve zdravotnickém zařízení, pokud mají příznivý vliv na zdravotní stav poškozeného. Dále náklady na pomoc třetí osoby nebo také na bezbariérovou úpravu bytu.

Tento pojem je tedy velmi široký a zahrnuje hned několik kategorií, obsažených v Rapportu Denthilac a to zejména léčebné výdaje, pomoc třetí osoby a výdaje na úpravu bydlení.

Tyto výdaje však musí být prokazatelně vynaloženy a hradí se tomu kdo je vynaložil. Francouzská právní úprava nevyžaduje aby byly výdaje již vynaloženy, ale je na poškozeném, jak naloží s odškodněním, které je mu přiznáno. Který z těchto dvou přístupů je správný není snadné určit. Je ale zřejmé, že ten francouzský, stejně jako celý systém odškodňování dbá hlavně na ochranu poškozeného. A tedy „správný“, nebo spíše lepší pro poškozené přístup francouzský.

Rozdíl obou právních úprav spočívá i v tom, že podle té české se hradí jen takové náklady, které nejsou hrazeny z nemocenského pojištění. Podle Rapportu Denthilac se vyčíslí celá škoda jako taková, tedy veškeré léčebné náklady a třetím plátcům¹⁰⁴ je tak nahrazeno to, co na léčbu poškozeného vynaložili.

7.2.3 Ztráta na výdělku

Ztráta na výdělku je újma majetkové povahy, která se podle § 445 OZ nahrazuje ve formě peněžitého důchodu, za předpokladu, že už nebyla uhrazena z nemocenského nebo důchodového pojištění.¹⁰⁵ Tato újma mohla poškozenému vzniknout buď po dobu pracovní neschopnosti nebo po skončení pracovní neschopnosti či při invaliditě. Do novely

¹⁰⁴ k pojmu třetí plátcí viz kapitolu 8.2

¹⁰⁵ opět rozdíl oproti francouzské právní úpravě, kde se odškodňuje celá újma, bez ohledu na to, zda byla poškozenému již vyplacena nějaká částka od tzv. třetích plátců

občanského zákoníku č. 47/2004 Sb. byl jediný možný způsob náhrady renta vyplácená poškozenému do budoucna. Nyní podle § 449a OZ se poškozený a škůdce mohou domluvit na jednorázovém odškodnění budoucích nároků, tedy nejen ztráty na výděлку. Zákon už však neříká, jak takovou jednorázovou částku vypočítat a jak zohlednit fakt, že se v ní musí promítnout doba po kterou by poškozený pobíral peněžitý důchod. Možnou inspirací pro návrh de lege ferenda by tak mohla být právě kapitalizace jak jsem ji popsala v kapitole č. 6.2.3.1.

Náhrada za ztrátu na výděлку po dobu pracovní neschopnosti poškozeného činí rozdíl mezi jeho průměrným výdělkem před poškozením a nemocenským.¹⁰⁶ Průměrným výdělkem je podle nařízení vlády č. 258/1995 Sb. průměrný výdělek zjišťovaný pro pracovněprávní účely podle § 275 zákoníku práce. Pokud jej nelze zjistit tímto způsobem, vychází se z okolností konkrétního případu, jako je daňové přiznání.

Náhrada za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě činí rozdíl mezi průměrným výdělkem před poškozením a výdělkem dosahovaným po poškození s připočtením případného invalidního důchodu.¹⁰⁷ Touto náhradou se odškodňují trvalé následky škody na zdraví. Výše odškodnění podle § 447 odst. 1 OZ byla dříve omezena podle předpisů pracovního práva. § 195 zákoníku práce, který tyto limity stanovoval byl však zrušen a náhrada se poskytuje, tak aby její výše spolu s výdělkem a případným invalidním důchodem byla rovna průměrnému výděлку před poškozením.

Jako zvláštní forma náhrady ztráty na výděлку se ještě odškodňuje **ztráta na důchodu**. Výše důchodu se stanoví podle předpisů o sociálním zabezpečení a vychází se z výše výděлку. Je tedy zřejmé, že pokud je dosahovaný výdělek v důsledku poškození nižší, bude nutně nižší i vyměřený důchod. Náhrada za ztrátu na důchodu proto náleží v částce rovnající se rozdílu mezi výší důchodu, na který by poškozenému vznikl nárok, a výší důchodu, na který by mu vznikl nárok, jestliže by do průměrného měsíčního výděлку, z něhož byl vyměřen důchod, byla zahrnuta náhrada za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti, kterou občan pobíral v období rozhodném pro vyměření důchodu.¹⁰⁸

¹⁰⁶ ustanovení § 446 OZ

¹⁰⁷ ustanovení § 447 odst. 1 OZ

¹⁰⁸ ustanovení § 447a OZ

7.2.4 Náklady na výživu pozůstalým

Pokud bychom měli tuto újmu definovat z hlediska francouzského práva jednalo by se o újmu, která vzniká nepřímým poškozeným a pojmově se blíží ztrátě příjmu osob blízkých. Nelze ji však s touto újmou ztotožňovat, protože u ztráty příjmu osob blízkých se při výpočtu odškodnění vychází z průměrného ročního příjmu rodiny před vznikem škody a účelem je navrátit rodinu do finanční situace pře smrti přímého poškozeného.

Při usmrcení přímého poškozeného se tedy hradí peněžitým důchodem náklady na výživu osob, kterým byl povinen poskytovat výživu a nebo ji fakticky a soustavně poskytoval, za předpokladu, že tyto náklady nejsou již hrazeny dávkami důchodového zabezpečení. Výživu je třeba vykládat široce, jelikož nezahrnuje pouze náklady na stravování, ale veškeré náklady potřebné k úhradě osobních potřeb, vzdělání, kultury, ošacení, domácnost atp. Soudy při určování výše náhrady posuzují konkrétní situaci a řídí se stejnými hledisky, jako by rozhodovaly o vyživovací povinnosti.

7.2.5 Přiměřené náklady spojené s pohřbem

Náklady pohřbu tvoří výdaje účtované za pohřeb, hřbitovní poplatky, náklady na nájem hrobového místa, náklady na zřízení pomníku nebo desky do výše 20 000 Kč., výdaje na úpravu pomníku, náklady na úpravu hrobu, cestovní výlohy a jedna třetina nákladů na smuteční ošacení. Poslední dvě položky se hradí pouze osobám blízkým zesnulému.

Tyto náklady se hradí tomu, kdo je vynaložil, za předpokladu, že již nebyly uhrazeny pohřebním.

Náklady se však nehradí v celém rozsahu, tak jak byly vynaloženy, ale hradí se pouze přiměřená část nákladů. Soud při rozhodování o výši odškodnění přihlíží k osobním a společenským poměrům zemřelého, k poměrům rodiny, k místním zvyklostem atd.

7.2.6 Jednorázové odškodnění náležející pozůstalým

Smrtí poškozeného vznikne újma i jeho blízkým, kteří jsou tedy nepřímo poškození a je zřejmé, že tato újma, přestože je morálního charakteru a tedy není snadné ji vyčíslit, musí být odškodněna.

Do roku 2004 OZ neobsahoval v oblasti odpovědnosti za škodu ustanovení, které by zajišťovalo náhradu morální újmy pozůstalých a tato otázka byla řešena v rámci práva na ochranu osobnosti. Zákonem č. 47/2004 Sb. bylo do OZ vloženo ustanovení § 444, které v odstavci 3 stanoví, že za škodu usmrcením náleží pozůstalým jednorázové odškodnění, a

to manželovi nebo manželce, každému dítěti, každému rodiči a každé další osobě, které žila s usmrceným ve společné domácnosti v době vzniku události, která byla příčinnou smrti 240 000 Kč. Dále každému rodiči 85 000 Kč, při ztrátě ještě nenarozeného dítěte a každému sourozenci zesnulého 175 000 Kč.

Zákonodárce touto úpravou zřejmě sledoval záměr opustit odškodňování morální újmy za pomoci § 13 odst. 2 a 3, který upravuje náhradu nemajetkové újmy za zásah do práva na ochranu osobnosti (viz dále). Pokud se ale podíváme na výši částek tohoto jednorázového odškodnění, je jasné, že ve většině případů nemůže být takové odškodnění dostatečné. Navíc paušální způsob odškodnění neodpovídá principu spravedlnosti a nemůže zohlednit konkrétní situaci, tak jak je tomu ve francouzském právu. Proto se touto otázkou již zabýval i Ústavní soud a ve svém nálezu sp.zn.Pl.ÚS 16/04 konstatoval, že fakt, že zákonodárce v § 444 odst. 3 ObčZ upravil způsob a rozsah náhrady za tento druh „imateriální škody“, nemůže být považován za vyčerpávající řešení daného problému s ohledem na zcela paušální charakter této úpravy, který nevylučuje, pokud jednorázové odškodnění není dostatečnou satisfakcí za vzniklou újmu na osobnostních právech, aby se dotčené osoby domáhaly další satisfakce podle ustanovení na ochranu osobnosti.¹⁰⁹

Co se týče francouzské právní úpravy, odškodňuje se z těchto důvodů citová újma a také újma způsobená rozrušením ze ztráty osoby blízké, což nelze zaměňovat. Navíc připomínám, že citová újma se odškodňuje i v případě, že poškozený dopravní nehodu (nebo jinou škodnou událost) přežije.

7.3 Přiměřené zadostiučinění z titulu zásahu do osobnostních práv

Jak bylo zmíněno v předchozí části, pozůstalé osoby blízké, mají možnost domoci se kromě náhrady plynoucí z § 444 odst. 3 OZ také přiměřeného finančního zadostiučinění za zásah do práva na ochranu osobnosti.

Podle § 11 OZ má každá fyzická osoba právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevu osobní povahy. Právo na ochranu osobnosti je jednotné právo, v rámci kterého existují jednotlivá dílčí osobnostní práva zabezpečující ochranu integrity osobnosti člověka, jejichž demonstrativní výčet je obsažen v § 11 OZ.

¹⁰⁹RYŠKA, M. *Výše a účel náhrady nemajetkové újmy v penězích při ochraně osobnosti*. Právní rádce. 2009. č. 9. s. 308

Jedno z dílčích práv je právo na soukromí a intimní sféru fyzické osoby, které zahrnuje i respektování jejího rodinného života. Obecné soudy i Ústavní soud (II. ÚS 517/99) s poukazem na čl. 8 odst. 1 EÚLP docházejí za stavu české právní úpravy k závěru, že „respektování soukromého života zahrnuje do určité míry i právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi („vnější svět“); součástí soukromého života je proto též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými; součástí rodinného života jsou nejen sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy.“¹¹⁰ Podobně ve svém rozhodnutí NS sp.zn.30 Cdo 2577/2006 judikoval i Nejvyšší soud, že součástí práva na ochranu osobnosti je i právo na soukromí a rodinný život, které v sobě obsahuje také právo na soužití s dalšími osobami s především s členy rodiny.

Z toho plyne, že pokud dojde ke ztrátě člena rodiny, respektive osoby blízké, dojde k porušení práva na ochranu osobnosti jeho osob blízkých. Tento názor ostatně vyjádřil i Krajský soud v Ostravě ve svém rozhodnutí sp.zn.23 C 52/96 a Vrchní soud v Praze (sp.zn. 2 Co 96/99) když připustili, že neoprávněným porušením práva na život jedné fyzické osoby může dojít i k neoprávněnému zásahu do práva na soukromí druhé fyzické osoby a v důsledku toho k uložení peněžité náhrady podle § 13 odst. 1,2 OZ ve prospěch této druhé fyzické osoby. Předpokladem k tomu však je, že mezi těmito osobami existovaly pevné a blízké citové a sociální vztahy, které vznikly v průběhu jejich společného soukromého života.

Institut přiměřeného peněžitého zadostiučinění za zásah do práva na ochranu osobnosti v občanském zákoníku až do roku 1990 chyběl. Bylo možné se domáhat pouze morálního zadostiučinění. Po novele má fyzická osoba podle § 13 odst. 1 OZ právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění. Podle odstavce 2, pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odst. 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.

Aby bylo možné peněžitou satisfakci přiznat, je tedy nutné, aby pouhé morální zadostiučinění bylo v konkrétním případě nedostačující. Pokud vezmeme v úvahu, jakou újmu u člověka způsobí smrt blízké osoby, myslím, že se dá předpokládat, že tato

¹¹⁰ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck. 2009. s. 135

podmínka bude v případech odškodňování autonehod jejichž následkem je smrt, splněna v každém případě.

Pro určení výše této náhrady musí soud vzít v úvahu dvě kritéria stanovená § 13 odst. 3 OZ a to, závažnost vzniklé újmy a okolnosti, ze kterých k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo.

V poslední době se takové případy v praxi vyskytují stále častěji, což je logický důsledek nedostatečného odškodnění morální újmy podle ustanovení týkajících se náhrady škody. ve srovnání s vyspělými zahraničními úpravami a tedy i tou francouzskou, je výše peněžitého odškodnění přiznávaných českými soudy stále na nižší úrovni. Paradoxně k tomu přispělo i vsunutí § 444 odst.3 do OZ, kde jsou stanoveny fixní částky náhrady škody za smrt blízké osoby, neboť při určení výše peněžitého zadostiučinění často dochází ke srovnání s újmou podle tohoto ustanovení.

Dle mého názoru je celá koncepce náhrady nemajetkové újmy, kdy se poškození musí domáhat odškodnění oklikou přes institut ochrany osobnosti postavena špatně. Potom se tedy nejedná o náhradu škody, ale o dosažení peněžitého zadostiučinění, které má pouze zmírnit následky újmy na základě principu satisfakce. Opět se dostávám k tomu, že v českém právu je za škodu jako takovou považována pouze škoda materiální, což dnes při srovnání se zahraničními úpravami a praxí nemůže obstát. Řešením je tedy, jak ostatně de lege ferenda navrhuje nový občanský zákoník, považovat za škodu i morální újmu a tedy princip reparace, uplatňující se při náhradě škody, vztahovat i na tyto újmy.

7.4 Návrh nového občanského zákoníku

Způsob a rozsah náhrady škody je v novém návrhu občanského zákoníku upravena v Hlavě III, Dílu 1, oddílu 3, Pododdílu 1 a 2 a to v § 2624 až 2701.

Hned v § 2681 dochází ke změně ve způsobu náhrady způsobené škody. Škoda by se měla znovu přednostně nahrazovat uvedením do předešlého stavu a pokud to není možné, anebo žádá-li o to poškozený, hradí se škoda v penězích. Důvodová zpráva uvádí, že návrh tak opouští kritizovanou zásadu platného práva a stanoví, že náhrada v penězích je možná pokud o to poškozený požádá, anebo pokud uvedení do předešlého stavu není možné. Tedy pokud možné je, je na poškozeném, jaký způsob náhrady si zvolí a soud již nebude zkoumat, jestli je to účelné a obvyklé. Nemajetková škoda se pak podle druhého odstavce odčíní přiměřeným zadostiučiněním a pokud ji nejde takto spravedlivě odčinit, je na místě poskytnutí náhrady v penězích.

Nejdůležitější změnou proti dosavadní právní úpravě, je to, že návrh počítá s náhradou za nemajetkovou újmu způsobenou na důstojnosti, životě, svobodě, cti, těle, zdraví jménu člověka nebo jiných osobnostních právech. Poškození tedy nemusí podávat žalobu na ochranu osobnosti, ale odčinění nemajetkové újmy jakož i způsobených duševních útrap mohou požadovat přímo v rámci institutu odpovědnosti za škodu a její náhrady. Duševní útrapy musí škůdce odčinit i manžel, rodiči, dítěti nebo jiné blízké osobě v případě usmrcení nebo zvláště závažného ublížení na zdraví. Tím mizí z OZ jednorázové odškodnění, které v případě smrti zaručuje dosavadní úprava v § 444 odst. 3.

Dále návrh opouští systém bodového ohodnocení při náhradě škody za bolest a ztížení společenského uplatnění. Blíží se tedy francouzské úpravě, když počítá s tím, že je na volné úvaze soudu, po dostatečném a pečlivém zvážení všech okolností konkrétního případu, aby stanovil výši odškodnění. Dle mého názoru se tak zákonodárce vydal správným směrem, ale setkáme se i s odlišnými názory. Např. podle JUDr. Mikysky nemůže systém předvídatelně fungovat, tak aby bylo zajištěno srovnatelné odškodnění ve srovnatelných případech bez určité základní taxace zdravotních postižení a lékařských posudků. Taková úprava povede ke vzniku soudcovského práva, kdy bude třeba vyčkat jistou dobu, než vznikne ustálená judikatura. Kritizuje i vypuštění jednorázového odškodnění pozůstalých z OZ, které představuje pro poškozeného jistou náhradu škody bez nutnosti vymáhat odškodnění soudní cestou.¹¹¹ Je pravdou, že bez stabilní judikatury by ani francouzský systém nemohl dost dobře fungovat. Proto zřejmě opravdu dojde k jistému mezidobí, kdy budou soudy rozhodovat bez určitého vodítka v podobě judikatury. Nicméně se zdá, že taková situace bude nevyhnutelná, pokud chceme zajistit důstojné a spravedlivé odškodňování nemajetkové újmy, které by nebylo založeno na tabulkách, bodech či paušálních částkách. Souhlasím také, že sám soudce, bez odborného názoru lékaře, nemůže kvalifikovaně rozhodnout o následcích zranění či vytrpěných bolestech. Proto v novém návrhu chybí zmínka o určitém podkladu, jehož by se měl soudce držet, pokud si bude klást otázky ohledně zdravotního stavu poškozeného, jako je lékařská zpráva či znalecký posudek. Prognózu, že vypuštěním § 444 odst.3 OZ dojde k odstranění jistoty odškodnění úmrtí blízké osoby a poškozeným vznikne nutnost obracet se na soud a že pojišťovny budou mít silnější postavení v celém takto postaveném systému náhrady nemajetkové újmy také nepovažují za opodstatněnou. Pokud se podíváme na stejnou situaci ve Francii zjistíme, že díky zavedené judikatuře dochází častěji k dohodě

¹¹¹ MIKYSKA, M. *Náhrada škody újmy na zdraví podle návrhu nového občanského zákoníku-krok kupředu nebo zpět?*. Právní rozhledy. 2008. č. 22. s. 826-830

poškozeného s pojišťovnou, protože obě strany ví, jaké rozhodnutí mohou za určitých okolností pravděpodobně očekávat a že řízení u soudu se ve většině případů vedou pouze ohledně určité sporné otázky odškodnění.

Nový občanský zákoník samozřejmě zachovává i náhradu za náklady léčení, pohřbu, ztrátu na výděлку a na důchodu a náklady na výživu pozůstalým. I zde dochází k určitým změnám, které však důvodová zpráva nijak nevysvětluje. Např. rozhodným výdělkem pro výpočet náhrady za ztrátu na výděлку má být nově výdělek poškozeného před ublížením a ne průměrný výdělek před vznikem škody jako doposud. Dále návrh upravuje otázku tzv. odbytného, kdy žádá-li o to poškozený a je-li pro to důležitý důvod, přizná soud namísto peněžitého důchodu odbytné. Má jít zřejmě o obdobu § 449a OZ, kde se však mluví o dohodě poškozeného se škůdcem na jednorázovém odškodnění budoucích nároků.

8 Uplatnění nároku

S uplatněním nároků z náhrady škody souvisí institut pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, neboť tyto nároky lze uplatnit přímo vůči pojistiteli, což umožňuje § 9 odst. 1 zákona č. 168/1999 podle českého práva a čl. L 124-3 Pojistného zákoníku (Code des assurances, dále jen CA), podle francouzského práva. O povinném ručení jsem se v souvislosti s francouzským právem již zmiňovala při výkladu k LB. Považuji tedy za nutné věnovat se v této kapitole tomuto institutu a důvodu jeho zavedení podrobněji a to i z hlediska českého práva.

8.1 Povinné ručení

S rostoucím provozem na komunikacích začalo přibývat i dopravních nehod a s tím spojených škodných událostí. Docházelo k situacím, kdy škůdce neměl prostředky k náhradě škody a provozovatelé dopravních prostředků, tak začali z vlastní vůle uzavírat pojištění, které mělo v takovém případě umožnit škůdci způsobenou škodu nahradit pomocí vyplacené pojistky.

Zákonodárce pochopil, že nemůže ponechat na vůli provozovatelů dopravních prostředků, zda uzavřou pojistnou smlouvu. Tyto škody totiž mohou dosahovat i značné výše, často přesahující finanční možnosti odpovědné osoby a proto docházelo k situacím, kdy poškození škodu na škůdci jen stěží vymáhali. Proto bylo třeba zavést institut, který by chránil jak zájmy poškozeného, tak majetek osoby, která škodu způsobila. Toto pojištění se tak stalo povinným ve většině států a tedy i ve Francii a České Republice a má reparační, ale i preventivní funkci.

Účelem pojištění odpovědnosti je tedy zabezpečit případné nároky osob poškozených provozem vozidel na úhradu škod, které jim v této souvislosti vznikly a za jejichž vznik je odpovědná třetí osoba.

8.1.1 Povinné ručení podle francouzského práva

Ve Francii došlo k zavedení povinného ručení zákonem z 27 února 1958. Tento institut zajišťuje poškozeným, že jejich škody budou plně odškodněny i v případě nesolventnosti škůdce. S tím souvisí i vytvoření Automobilového garančního fondu (Fond de garantie automobile), k čemuž došlo ještě o něco dříve a to zákonem z 31. prosince

1951. Hlavním účelem tohoto zákona bylo chránit oběti dopravních nehod, které způsobily osoby nepojištěné, nesolventní, nebo nezjištěné.

Právní úprava povinného ručení je dnes zakotvena hlavně v LB, jehož ustanovení jsou pak obsažena i v CA¹¹² LB je tedy zároveň předpis pojistného práva upravující povinnou povahu pojištění odpovědnosti, která vyplývá z ustanovení L 211-1 CA.

Povinné pojištění pokrývá pouze civilní odpovědnost řidiče, respektive vlastníka motorového dopravního prostředku, neboli pouze škody způsobené třetím osobám a jsou z něho tedy hrazeny pouze škody, které způsobil pojištěný třetím osobám. Pojištění vozidla pokrývá jak škody majetkové, tak nemajetkové, včetně škod morálních. U škody materiální je podmínkou, aby byl odpovědný subjekt identifikován.¹¹³ Pokud je odpovědná osoba neznámá, odškodňuje se pouze tělesná škoda určité závažnosti.

8.1.2 Povinné ručení podle českého práva

V České republice došlo k zavedení povinného zákonem č.198/ 1932

Sb. V padesátých letech byl zaveden systém zákonného pojištění odpovědnosti, tj. pojištění vznikajícího ze zákona, bez uzavření pojistné smlouvy, na základě určité skutečnosti, kterou bylo uvedení vozidla do provozu. Přestože došlo k řadě změn v právní úpravě zákonného pojištění, základní principy tohoto systému zůstaly nezměněné až do účinnosti nového zákona o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, zákona č. 168/1999 Sb. Tímto zákonem došlo především ke změně formy pojištění odpovědnosti z pojištění zákonného na pojištění povinné smluvní.

Stejně jako ve Francii je podstatou právní úpravy povinnost pojistitele uhradit za provozovatele škodu způsobenou provozem vozidla jinému než pojištěnému. § 6 odst. 2 zákona o povinném ručení stanoví, že pojištěný má právo, aby pojistitel za něj uhradil poškozenému způsobenou škodu na zdraví nebo usmrcením, škodu vzniklou poškozením, zničením nebo ztrátou či odcizením věci, ušlý zisk a účelně vynaložené náklady spojené s právním zastoupením. Výše náhrady se určí podle OZ.

Nejedná se zde však o nároky ze způsobené škody, ale o nárok odvozený z pojistné smlouvy. Tudíž poškozený nežádá od pojišťovny náhradu škody, ale pojistné ve výši náhrady škody. Pojistné smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků nepokrývají nárok na náhradu nemajetkové újmy. Navíc z porušení

¹¹² čl. L 211-1 Code des assurances (CA):, Každá fyzická či právnická osoba odlišná od státu, jejíž odpovědnost za škody může být uplatněna pro škody utrpěné třetí osobou ... při jejichž realizaci bylo implikováno motorové vozidlo, musí být pro provoz těchto vozidel kryta pojištěním odpovědnosti.“

¹¹³ v opačném případě je možná náhrada škody z Garančního fondu

osobnostních práv nevzniká nárok na náhradu škody, ale na přiměřené zadostiučinění a to není kryto pojištěním. Z toho důvodu nelze tyto nároky, na rozdíl od francouzské právní úpravy, uplatnit vůči pojišťovně.

Nároky z titulu náhrady škody spolu s nároky z porušení osobnostních práv jsou velmi komplikované. Navíc je takováto úprava vzhledem k rostoucím tendencím poškozených domáhat se náhrady nemajetkové újmy nesystematická a dá se říct nedostupná, jelikož pro poškozené není snadné uplatnit veškeré své nároky.

Jak jsem již uvedla výše, návrh nového občanského zákoníku již nadále s takto roztržštěnou úpravou nepočítá. Naopak náhrada za nemajetkovou újmu způsobenou na osobnostních právech se stává součástí náhrady škody a poškození tak už nebudou nuceni obracet se na soud s žalobu na ochranu osobnosti. Tento krok považuji za správný už z důvodu zjednodušení a zpřístupnění uplatňování nároků poškozeným.

8.2 Regresní nárok tzv. třetích plátců ve francouzském právu

Systematické zařazení této podkapitoly se může jevit jako poněkud nevhodné. Zdá se totiž, že s uplatněním nároku nemá nic společného. Nicméně se zde o nárok jedná, přestože jej neuplatňuje poškozený vůči škůdci, respektive pojišťovně, ale tzv. třetí plátcí.

Francouzská právní úprava se v tomto bodě od té české zásadně liší a můžeme zde pozorovat rozdílný přístup k institutu náhrady škody v obou státech, jak jsem se již zmínila v úvodu.

Během výkladu jsme si mohli všimnout, že česká právní úprava přiznává náhradu za řadu škod pouze pokud již tato škoda není nahrazena z jiného důvodu, jako např. nemocenskými dávkami, invalidním důchodem či jinak (včetně výdajů zdravotních pojišťoven na léčbu, léčiva, pomůcky ale třeba i zdravotní personál a jiné).

Francouzská právní úprava takové pravidlo nezná a naopak i zde dodržuje princip, podle kterého má vždy být nahrazena celé škoda, tak jak poškozenému vznikla. Není tedy rozhodné, zda již byla nějaká finanční částka ve prospěch poškozeného vynaložena před přiznáním náhrady škody a kdo ji ve skutečnosti vynaložil, zda poškozený nebo např. zdravotní pojišťovna či některý z orgánů státu. Škoda se vždy musí vyčíslit jako celek.

Důvod, který vedl k přijetí právní úpravy, jak ji známe u nás je zřejmý. Má jí být zamezeno dvojímu odškodnění, neboli vyplacení částky poškozenému jak škůdcem, respektive pojišťovnou, tak jiným subjektem ze stejného důvodu.

Francouzský zákonodárce se samozřejmě touto otázkou nutně také zabýval. Nicméně tento problém vyřešil jiným způsobem. Vždy se vypočítá celá škoda, ovšem ne ve smyslu

globálním, ale ve smyslu jednotlivých škod, a jako taková je přiznána poškozenému. Z těchto jednotlivých škod se pak vypočte, nebo spíše odečte částka, kterou na poškozeného vynaložili tzv. třetí plátcí. Škůdce pak v podstatě poškozenému vyplatí pouze rozdíl mezi celkovou částkou a dávkami které vyplatily třetí plátcí.

Jelikož mají oba státy odlišný systém sociálního zabezpečení, není jednoduché pojem **třetích plátců** definovat. Zásadně se však jedná o orgány sociálního zabezpečení. Tento pojem lze objasnit i z hlediska dávek (částek), které podléhají regresu. Jsou jimi léčebné výlohy, nemocenské dávky, dávky vyplacené státem státním zaměstnancům, veškeré důchody a renty a další dávky, které zná pouze francouzské právo sociálního zabezpečení.

Na tomto místě je ještě vhodné uvést, že v soudním řízení ve Francii tyto subjekty vystupují na straně žalobce. V případech poškozených českých občanů ve Francii se jedná o Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, který v řízení zastupuje Českou správu sociálního zabezpečení a o Všeobecnou zdravotní pojišťovnu.

Na první pohled se může zdát, že obě metody, jak česká, tak francouzská vedou ke stejnému cíli. Musíme si ale uvědomit, že do nákladů vynaložených na poškozeného a tedy patřících pod pojem škoda, francouzská právní úprava právě počítá i vše co musel vynaložit stát na invalidní důchody a jiné podobné dávky, nebo zdravotní pojišťovna na léčbu poškozeného atd. Výsledná částka škody se pak musí nutně lišit.

Hlavní rozdíl však spočívá v tom, že tyto subjekty, ve Francii nazývané jako třetí plátcí dostanou zaplacený tyto vynaložené částky zpět a to na základě úvahy, že odškodněním má být reparovaná celá škoda, tudíž nejen ta, která vznikla přímo poškozenému.

V České Republice tento systém neznáme. Na tom by nebylo nic zarážejícího. Příčinou je odlišná právní úprava. Co je ale zarážející je fakt, že české subjekty, které jsou pojmově třetími plátcí neumí vypočítat částky, na které mají ve Francii¹¹⁴ z důvodu regresu nárok (tedy částky, které vynaložily) a hlavně ani nemají zájem takové částky požadovat. Přicházejí tak o často vysoké částky a ve většině případů se jedná právě o orgány sociálního zabezpečení, potažmo tedy o stát. Problém bude podle mě opět v celkovém přístupu k náhradě škody, neboť nemá reparační funkci. Společnost si tak problém poškozených zřejmě neuvědomuje a neustále žije v domněnání, že stát se o poškozené postará, nebo spíše, že by se měl postarat.

¹¹⁴ jedná se o případy dopravních nehod českých občanů na území Francie, kdy se na náhradu škody použije francouzská právní úprava. Tzn., že stejně jako třetí plátcí ve Francii mají i obdobné české subjekty nárok na náhradu částek které vynaložily.

9 Závěr

V této diplomové práci jsem se zabývala srovnáním systému odškodňování dopravních nehod u nás a ve Francii. Ke splnění účelu práce bylo nezbytné vymezit jednotlivé prvky tohoto systému, za které považuji předpoklady odpovědnosti za škodu, určení odpovědného subjektu, určení rozsahu a způsobu odškodnění a uplatnění nároku poškozeným a to jak podle české právní úpravy, tak podle francouzské právní úpravy.

Vzhledem k tomu, že veškeré materiály k francouzské části práce bylo nutné přeložit z odborné francouzštiny do odborné češtiny a zachovat význam jednotlivých pojmů, setkala jsem se s určitými jazykovými potížemi. Některé výrazy, ke kterým čeština nezná ekvivalent jsou pak přeloženy volně.

Pokud mám zhodnotit k jakému závěru srovnání obou systémů vedlo, musím konstatovat, že se francouzská právní úprava, co se týče náhrady škody jeví jako propracovanější a spravedlivější k poškozeným.

Nemůžu tvrdit, že celý český systém odškodňování autonehod je koncepčně špatný. Zejména co se týče určení odpovědného subjektu, oba systémy v podstatě docházejí ke stejným závěrům, přestože se právní úpravou značně liší. Dokonce si dovoluji tvrdit, že česká úprava určení osoby odpovědné za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku je mnohem logičtější, už proto že francouzský LB se touto otázkou vlastně vůbec nezabývá.

To vše však plyne z hlavního účelu celého systému, tak jak je nastaven ve Francii a tím je ochrana poškozeného. Zde vidím zásadní nedostatky české právní úpravy.

Odškodnění by mělo poškozenému zajistit možnost žít za stejných podmínek jako před vznikem škody. Pokud se podíváme na náhradu za újmy jako jsou bolesti, ztížení společenského uplatnění nebo tzv. morální újmu, dojdeme k závěru, že odškodnění je v České Republice naprosto nedostatečné a ve srovnání s Francií přímo směšné.

Základní problém je v pojetí škody jako škody čistě materiální, což vede k uplatňování principu reparace právě pouze na majetkovou škodu, kdežto u nemajetkové jde o pouhou satisfakci. Nový občanský zákoník se ve svém návrhu pokusil s tímto problémem vyrovnat.

Dalším zásadním problémem je paušální odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění na základě tabulek a bodů a také jednorázové odškodnění za smrt blízké osoby stanovené přímo zákonem. Taková právní úprava je nespravedlivá, neboť nemůže zohlednit konkrétní okolnosti jednotlivých případů, tak jak je to pravidlem ve Francii.

S tím souvisí i nutnost domáhat se náhrady za morální újmu blízkých osob zemřelého poškozeného pomocí institutu ochrany osobnosti, pokud se jim jeví jednorázové odškodnění nedostatečné. Pokud vyjdeme z předpokladu, že právní úprava náhrady škody je tu především pro poškozené, pak vidím v takto roztržité právní úpravě značnou překážku na cestě k uplatnění jejich nároků. Nový občanský zákoník opět s touto koncepcí do budoucna nepočítá.

Ani francouzská úprava jistě není dokonalá, nicméně veškeré nedostatky, které jsem zde vyjmenovala v ní nenajdeme. Zdá se tedy, že by tak mohla být inspirací pro české zákonodárce při řešení otázky, jak se s těmito problémy vypořádat. Zákonodárce se při přípravě návrhu nového občanského zákoníku nechal inspirovat jinými zahraničními právními úpravami. Ta francouzská však navíc obsahuje prvky, které dosud neznáme a mohly být přínosem právní úpravy de lege ferenda. Konkrétně by bylo možné použít myšlenka náhrady celé škody, včetně použití regresů třetích plátců, což by jednak přispělo k větší objektivitě celého systému odškodňování a navíc by na takové úpravě získal i stát samotný. Dále pak použití kapitalizace pro škody, které vzniknou v budoucnu. Také užívání nomenklatury namísto taxativně stanovených škod v zákoně by mohlo přispět ke zlepšení odškodňování pro poškozené zejména tím, že by došlo ke zohledňování konkrétních okolností případu a mohly by být zohledněny i škody které nejsou výslovně nikde stanoveny.

Přínos práce lze kromě srovnání dvou odlišných právních úprav spatřit právě i v popisu pramenů francouzského práva a zejména pak Badinterova zákona a také Nomenklatury Denthilac, které jsou pro celý systém odškodňování dopravních nehod klíčové.

10 Použitá literatura

Literatura k francouzské části

1. Knižní zdroje

GUEZ, Philippe. *Droit de la réparation du dommage corporel*. Paris: Université Paris X Nanterre, 2006. 20 s.

GUEZ, Philippe. *Droit de la responsabilité et de régime général des obligations*. Paris: Université Paris X Nanterre, 2006. 317 s.

KOL. Autorů. *Francouzsko-Český, Česko-Francouzský studijní slovník*. Olomouc: Fin Publishing, 1998. 1375 s. ISBN 80-86002-49-7.

LAMBERT-FAIVRE, Yvonne. *Droit du dommage corporel. Systemes d'indemnisation*. 5.édition. Paris: Dalloz Précis, 2004. 1045 s. ISBN 224-705500-1

LANDEL, James. NAMIN, Lionel. *Manuel de l'assurance automobile*. 3.édition. Paris: L'argus éditions, 2003. 487 s. ISBN 224-705331-9

LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-Český, Česko-Francouzský právní slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 308 s. ISBN 978-80-7380-111-3

LE ROY, Max. *L'évaluation du préjudice corporel*. 16.édition. Paris: Litec, 2002. 260 s. ISBN 2-7111-3417-2

MOORE, Jean-Gaston. *Indemnisation du dommage corporel*. 3.édition. Paris: Gazette du Palais, 2005. 263 s. ISBN 2-901626-59-9

2. Odborné články

Revue Lamy Droit Civil, juillet/aout 2007, supplement au numero 40, s. 18

3. Právní předpisy

Code civil (CC)

Code des assurances (CA)

Code de la route

La loi du 5 juillet 1985, *La loi Badinter (LB)*

4. Judikatura

Rozhodnutí Desmares (Arrêt Desmares), Civ. 2ème, 21.7.1982

Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 2ème, 14 janvier 1987

Rozhodnutí TGI de Poitiers, 25 février 1987

Rozhodnutí TGI de Paris du 7 juillet 1989

Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 2ème, 21 mai 1990
Rozhodnutí Kasačního soudu, Crim. 13 juin 1991
Rozhodnutí Kasačního soudu: Civ. 1ère 7 octobre 1992
Rozhodnutí TGI de Nimes, 2 juillet 1993
Rozhodnutí Kasačního soudu, Crim., 15 mars 1995
Rozhodnutí Kasačního soudu: Civ.1ère, 3 juillet 1996
Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 2ème, 12 juillet 1996
Rozhodnutí TGI de Paris, Civ. 19ème, 12 mai 2000, Belmonte SL c/Valem SA
Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 2ème, 18 juin 2000
Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 2ème, 12 octobre 2000
Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 1ère, 4 décembre 2001
Rozhodnutí TGI de Belford, 26 juillet 2002, Vinez c/ Beugont
Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 1ère, 6 novembre 2002 (Sté Clio Voyages Culturels c/T.)
Rozhodnutí Kasačního soudu, Civ. 2ème, 14 novembre 2002
Rozhodnutí TGI de Paris, Civ. 19ème , 17 mars 2006, Clouzet et autres c/ BCF et autres
Rozhodnutí TGI de Paris, Civ. 19ème., 28 avril 2009, Sichrovská c/ AXA FRANCE IARD

5. Internetové zdroje

www.juritravail.com

www.legifrance.gouv.fr

www.lexinter.net

Literatura k české části

1. Knižní zdroje

Akademický slovník cizích slov. Praha: Academia, 1998. 834 s. ISBN 80-200-0607-9

BIČOVSKÝ, Jaroslav. a kol. *Náhrada škody v občanském, obchodním, správním a pracovním právu.* 2. akt. vydání. Praha: Linde, 1997. 408 s. ISBN 80-7201-069-7

FIALA, Josef. a kol. *Občanské právo hmotné.* Brno: Doplněk, 2002. 433 s. ISBN: 80-7239-11-9

HOLUB, Milan. a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním.* 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2004. 495 s. ISBN 80-7201-486-2

KNAPP, Karel. a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva.* 4. podstatně přeprac. a dop. vydání. Praha: Linde, 2004. 435 s. ISBN 80-7201-484-6

KNAPPOVÁ, Marta. ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. a kol. *Občanské právo hmotné 2*. Praha: Aspi, 2005. 524 s. ISBN 80-7357-127-7

KOPECKÝ, Zdeněk. *Občan a dopravní nehoda*. Praha: Prospektrum, 1998. 200 s. ISBN 80-7175-068-9

POKORNÝ, Milan. HOCHMAN, Josef. *Odpovědnost za škodu právu občanském a pracovním*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde. 2008. 319 s. ISBN 978-80-7201-722-5

ŠVESTKA, Jiří. SPÁČIL, Jiří. ŠKÁROVÁ, Marta. HULMÁK, Milan. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck. 2009, 1373 s. ISBN 978-80-7400-108-6

VRCHA, Pavel. *Civilní judikatura Výběr aktuálních rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu České Republiky*. 2. vydání. Praha: Linde, 2005. 1295 s. ISBN 80-7201-542-7

2. Odborné články

ELISCHER, D. *Náhrada nemateriální újmy de lege ferenda s ohledem na současné trendy deliktního práva*. Právník, 2008, č. 10, s. 1101-1107

DOLEŽAL, A., DOLEŽAL, T. *Několik poznámek k aktuálním rozhodnutí soudů ve věcech náhrady škody na zdraví a kompenzace imateriální újmy*. Právní rozhledy. 2008. č. 15. s. 562-566. ISSN 1210-6410

KOTRADY, P. *Náhrada škody způsobené na používaném vozidle*. Právní rádce, 2008, č. 11, s. 12-14. ISSN 1210-4817

MACH, J. *Vztah odškodnění dle §444 odstavce 3 a satisfakce dle §13 odstavce 2 občanského zákoníku v případě úmrtí blízké osoby*. Zdravotnictví a právo, 2005, č. 8, s. 2-5. ISSN 1211-6432

MIKYSKA, M. *Náhrada škody újmy na zdraví podle návrhu nového občanského zákoníku-krok kupředu nebo zpět?*. Právní rozhledy. 2008. č. 22. s. 826-830. ISSN 1210-6410

RYŠKA, M. *Výše a účel náhrady nemajetkové újmy v penězích při ochraně osobnosti*. Právní rádce. 2009. č. 9. s. 308. ISSN 1210-4817

Nejvyšší soud České republiky: Ochrana osobnosti, zásah do práva na ochranu osobnosti vyvolaný zvláštní povahou provozu dopravních prostředků a analogické použití § 420 a násl. ObčZ. Právní rozhledy, 2009, č. 3, s. 111-112. ISSN 1210-6410

KS Brno/Satisfakce při úmrtí osoby blízké. Právní rozhledy, 2009. č. 2, s. 71-75. ISSN 1210-6410

Určení výše nároku na náhradu nemajetkové újmy. Právní rádce, 2008. č. 12, s. 70-71. ISSN 1210-4817

3. Zákony a jiné předpisy

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (OZ)

Návrh nového občanského zákoníku a Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku

Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů

Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

4. Judikatura

Nález Ústavního soudu sp.zn.Pl.ÚS 16/04

Nález Ústavního soudu sp.zn.Pl. ÚS 50/05

Nález Ústavního soudu II ÚS 517/99

Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn.30 Cdo 2577/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 990/208, ze dne 1.7 2008

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp.zn. 2 Co 96/99

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě sp.zn.23 C 52/96

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn.25 Co 558/98

R 70/69

R 24/70

R 39/75

R 27/77

R 3/83

R 54/2003

5. Internetové zdroje

www.epravo.cz

www.ipravnik.cz

www.policie.cz

11 Přílohy

Příloha č.1: Tabulka kapitalizace

Barème hommes et femmes 2004

(taux 3,20 % – tables mortalité 2001)

HOMMES

	viagère	65 ans	60 ans	55 ans	29 ans	25 ans	20 ans	18 ans
0 an	28,720	27,401	26,809	26,078	19,154	17,448	14,978	13,872
1 an	28,751	27,383	26,769	26,010	18,829	17,060	14,498	13,351
2 ans	28,650	27,238	26,604	25,821	18,407	16,580	13,935	12,751
3 ans	28,543	27,085	26,431	25,622	17,969	16,083	13,353	12,130
4 ans	28,430	26,925	26,251	25,416	17,516	15,569	12,751	11,489
5 ans	28,313	26,760	26,063	25,202	17,047	15,038	12,129	10,827
6 ans	28,192	26,588	25,869	24,980	16,563	14,490	11,487	10,143
7 ans	28,066	26,411	25,669	24,751	16,064	13,923	10,824	9,437
8 ans	27,936	26,228	25,462	24,515	15,548	13,339	10,140	8,708
9 ans	27,802	26,039	25,248	24,270	15,015	12,735	9,434	7,955
10 ans	27,663	25,843	25,027	24,018	14,466	12,112	8,705	7,179
11 ans	27,519	25,641	24,799	23,758	13,898	11,469	7,953	6,377
12 ans	27,372	25,433	24,564	23,489	13,313	10,806	7,176	5,550
13 ans	27,220	25,220	24,322	23,213	12,709	10,122	6,375	4,697
14 ans	27,065	25,000	24,073	22,928	12,086	9,415	5,548	3,816
15 ans	26,907	24,775	23,818	22,636	11,444	8,687	4,695	2,907
16 ans	26,746	24,545	23,558	22,337	10,783	7,936	3,814	1,969
17 ans	26,582	24,310	23,291	22,030	10,100	7,161	2,906	1,000
18 ans	26,419	24,072	23,019	21,718	9,398	6,363	1,968	-
19 ans	26,256	23,832	22,745	21,400	8,675	5,540	1,000	-
20 ans	26,091	23,587	22,464	21,075	7,928	4,690	-	-
21 ans	25,922	23,334	22,174	20,739	7,158	3,812	-	-
22 ans	25,747	23,074	21,875	20,393	6,362	2,905	-	-
23 ans	27,220	22,805	21,566	20,035	5,539	1,968	-	-
24 ans	25,379	22,527	21,247	19,665	4,689	1,000	-	-
25 ans	25,187	22,240	20,918	19,284	3,812	-	-	-
26 ans	24,989	21,944	20,578	18,890	2,905	-	-	-
27 ans	24,784	21,638	20,227	18,483	1,968	-	-	-
28 ans	24,572	21,322	19,864	18,062	1,000	-	-	-
29 ans	24,354	20,996	19,490	17,628	-	-	-	-
30 ans	24,129	20,659	19,104	17,180	-	-	-	-
31 ans	23,897	20,313	18,705	16,717	-	-	-	-
32 ans	23,659	19,955	18,294	16,240	-	-	-	-
33 ans	23,414	19,587	17,870	15,748	-	-	-	-
34 ans	23,163	19,208	17,434	15,241	-	-	-	-
35 ans	22,905	18,817	16,984	14,718	-	-	-	-
36 ans	22,642	18,416	16,522	14,179	-	-	-	-
37 ans	22,372	18,004	16,045	13,623	-	-	-	-
38 ans	22,096	17,580	15,555	13,051	-	-	-	-
39 ans	21,815	17,145	15,051	12,462	-	-	-	-
40 ans	21,527	16,698	14,532	11,854	-	-	-	-
41 ans	21,235	16,239	13,998	11,228	-	-	-	-
42 ans	20,939	15,769	13,451	10,584	-	-	-	-
43 ans	20,640	15,288	12,888	9,921	-	-	-	-
44 ans	20,337	14,795	12,310	9,238	-	-	-	-
45 ans	20,029	14,289	11,715	8,533	-	-	-	-
46 ans	19,718	13,770	11,103	7,805	-	-	-	-
47 ans	19,402	13,237	10,472	7,054	-	-	-	-
48 ans	19,081	12,689	9,822	6,277	-	-	-	-
49 ans	18,756	12,125	9,151	5,474	-	-	-	-
50 ans	18,424	11,543	8,458	4,643	-	-	-	-
51 ans	18,088	10,945	7,742	3,781	-	-	-	-
52 ans	17,746	10,328	7,002	2,889	-	-	-	-
53 ans	17,398	9,691	6,235	1,962	-	-	-	-

**BARÈME 2004
HOMMES (SUITE)**

	viagère	65 ans	60 ans	55 ans	29 ans	25 ans	20 ans	18 ans
54 ans	17,044	9,034	5,442	1,000				
55 ans	16,686	8,355	4,619	-				
56 ans	16,325	7,655	3,767					
57 ans	15,957	6,929	2,881					
58 ans	15,581	6,177	1,959					
59 ans	15,197	5,395	1,000					
60 ans	14,810	4,585	-					
61 ans	14,422	3,744						
62 ans	14,028	2,868						
63 ans	13,632	1,954						
64 ans	13,234	1,000						
65 ans	12,834	-						
66 ans	12,434							
67 ans	12,034							
68 ans	11,632							
69 ans	11,232							
70 ans	10,829							
71 ans	10,430							
72 ans	10,033							
73 ans	9,639							
74 ans	9,242							
75 ans	8,844							
76 ans	8,451							
77 ans	8,061							
78 ans	7,675							
79 ans	7,298							
80 ans	6,918							
81 ans	6,550							
82 ans	6,194							
83 ans	5,859							
84 ans	5,549							
85 ans	5,244							
86 ans	4,949							
87 ans	4,672							
88 ans	4,407							
89 ans	4,164							
90 ans	3,936							
91 ans	3,734							
92 ans	3,562							
93 ans	3,360							
94 ans	3,251							
95 ans	3,133							
96 ans	3,020							
97 ans	2,907							
98 ans	2,772							
99 ans	2,528							
100 ans	2,209							
101 ans	1,871							
102 ans	1,533							
103 ans	1,000							
104 ans	-							